

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra agroekologie a rostlinné produkce

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

**Výsledky nástrojů podpory produkce vína v rámci rozvoje
mikroregionu**

Diplomová práce

**Bc. Jana Růžičková
Rozvoj venkovského prostoru**

Ing. Mgr. Jana Poláková, Ph. D.

© 2021 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Výsledky nástrojů podpory produkce vína v rámci rozvoje mikroregionu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16.4.2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí práce Ing. Mgr. Janě Polákové Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, Ing. Radimu Holešinskému za cenné rady v pěstování a výrobě vína a také celé rodině za trpělivost a podporu.

Výsledky nástrojů podpory produkce vína v rámci rozvoje mikroregionu

Souhrn

První část diplomové práce je zaměřena na historii pěstování vinné révy, vývoj vinařských zákonů a legislativu po vstupu do Evropské unie. Dále se věnuje samotnému pěstování révy vinné ve vinařské podoblasti Slovácké. Popisuje, jaké podmínky potřebuje réva vinná ke svému růstu, že kromě stanoviště, teploty, reliéfu, světla i půdy jsou to hlavně zkušenosti a dovednosti vinaře. Důležitým faktorem je také způsob pěstování. Konvenční pěstování ustupuje do pozadí, a vinohradníci přechází k daleko šetrnějšímu integrovanému způsobu, někteří dokonce k ekologickému nebo biodynamickému. Následuje zpracování vinné révy a její distribuce ke spotřebiteli. Nelze opomenout vinařskou turistiku a vinné sklípky, které jsou neodmyslitelnou součástí této vinařské oblasti. Závěr první části je věnován dotacím. Vinohradnický a vinařský sektor je podporován z národních finančních prostředků a prostřednictvím dotací Evropské unie.

Druhá, praktická část je zaměřena na vyhodnocení hypotéz pomocí kvalitativních a kvantitativních metod. Na základě zaslaných materiálů z ÚKZÚZ a MZe o dotacích vyplacených na jednotku plochy, byla vyhodnocena hypotéza H1: Intenzita dotací v odvětví vinné révy je stabilní v přímé úměře k obhospodařované ploše. Pro vyhodnocení hypotézy H2: Míra dotací na jednotku plochy je v korelaci k místnímu reliéfu vinařské oblasti byl zvolen F – test o shodě dvou průměrů a ve druhém kroku dvouvýběrový t – test pro nezávislé vzorky. Obvyklá hladina významnosti byla stanovena $\alpha = 0,05$. Testování proběhlo v souboru MS Excel. K potvrzení hypotézy H 3: Dotace nejsou jediným nástrojem ovlivňující pěstování a produkci vína bylo použito dotazníkové šetření. Dotazník obsahoval 15 pouze uzavřených otázek. První část dotazníku byla zaměřena na sociologii, strukturu vinic, pěstování a produkci produktů. Druhá část byla zaměřená na podporu a marketing.

Klíčová slova: dotace, vinná réva, integrovaná produkce, mikroregion

Support instruments for wine production within microregion

Summary

The first part of the diploma thesis focuses on the history of vine cultivation, the development of wine laws and legislation after accession to the European Union. It also devotes to the cultivation of vines in the wine-growing sub-region of Slovácko. It describes the conditions that vines need to grow – that in addition to habitat, temperature, relief, light and soil, it is mainly the experience and skills of the winemaker. An important factor is also the method of cultivation. Conventional cultivation is receding into the background, and winegrowers are moving to a much more gentle integrated way, some even ecological or biodynamic. This is followed by the processing of the vine and its distillation to the consumer. Wine tourism and wine cellars, which are an essential part of this wine region, cannot be neglected. The conclusion of the first part is devoted to subsidies. The viticultural and wine sector are supported by national funds and through European Union subsidies.

The second, practical part, is focused on evaluating hypotheses using qualitative and quantitative methods. Based on the materials sent from ÚKZÚZ and Mze about the amounts paid per unit area, the H1 hypothesis was evaluated: The intensity of subsidies in the vine sector is stable in direct respect of the area managed. For the evaluation of the H2 hypothesis: The level of subsidies per unit area is correlated with the local relief of the wine region, was chosen F – test of conformity of two diameters and in the second step a two-sample t – test for independent samples. The usual significance level was $\alpha = 0.05$. Testing took place in an MS Excel file. To confirm H3 hypothesis: Subsidies are not the only instrument influencing wine growing and production, a survey has been used. The questionnaire contained 15 closed questions only. The first part of the questionnaire focused on sociology, vineyard structure, cultivation and production of products. The second part focused on support and marketing.

Keywords: subsidy, Grapevine, integrated production, microregion

Obsah

1 Úvod	1
2 Vědecká hypotéza a cíle práce	2
3 Literární rešerše	3
3.1 Historie moravského vinohradnictví	3
3.2 Vinařské zákony	4
3.2.1 Vývoj vinařských zákonů	4
3.2.2 Legislativa po vstupu do EU.....	6
3.2.3 Třídění vín dle zákona	7
3.2.4 Kategorizace kvality vína	11
3.3 Vinohradnictví a vinařství	12
3.3.1 Vinohradnictví	12
3.3.2 Vinařství	12
3.3.3 Vinař	12
3.3.4 Vinice.....	12
3.3.5 Viniční trať	13
3.3.6 Vinařský terroir.....	13
3.3.7 Region.....	13
3.3.8 Mikroregion	13
3.3.9 Východní Slovácko a východní Slovácko	13
3.3.10 Dotace	14
3.4 Pěstování vinné révy	14
Výběr stanoviště	14
Klimatické vlivy.....	15
3.4.1 Systémy pěstování vinné révy	18
3.4.2 Rok ve vinici.....	20
3.4.3 Výroba vína	21
3.5 Vinařská podoblast Slovácká	21
3.5.1 Pěstitelské členění.....	21
3.5.2 Sklepní areály	23
3.5.3 Vinařské stezky.....	24
3.5.4 Vinařská turistika.....	26
3.5.5 Zajímavosti Slovácka.....	28
3.5.6 Tradiční výrobek Slovácka	29
3.6 Podpory v sektoru vinohradnictví a vinařství	29
3.6.1 Podpory z prostředků České republiky.....	30
3.6.2 Podpory z prostředků EU.....	33
3.6.3 Podpory z prostředků ČR i EU	35

3.6.3.1	Program rozvoje venkova pro období 2007-2013	35
3.6.3.2	Program rozvoje venkova pro období 2014-2020	36
3.6.4	Organizace podporující činnosti vinařů	37
4	Metodika	40
4.1	Charakteristika vinařských podoblastí.....	40
4.2	Kvantitativní metody: Hypotézy 2 a Hypotézy 1	41
4.3	Kvalitativní metody: Hypotéza 3	41
5	Výsledky	43
5.1	Charakteristika zájmového území.....	43
5.2	Kvantitativní metody: Hypotézy 2 a Hypotézy 1	44
5.3	Kvalitativní metody: Hypotéza 3	51
5.3.1	Swot analýza	57
6	Diskuze	58
7	Závěr	62
8	Literatura.....	64
9	Příloha	I

1 Úvod

„Snad žádný jiný plod země neovlivnil ducha umění a humor lidí všech dob tak, jako víno“ napsal Jindřich Hauf (1988) v předmluvě ke své knize *Nový breviář o víně*. Jinými slovy by se dalo říct, že neexistuje ve světě rostlina, která by byla s člověkem tolik spojena jako réva vinná.

Pěstování vinné révy a výroba vína má v České republice dlouholetou tradici. Kromě Karlovarského kraje se pěstuje téměř na celém území, avšak stěžejní oblastí je jižní Morava. Pěstování vinné révy a výroba vína je na jižní Moravě nejen významnou složkou tradičních a kulturních zvyklostí, ale také podstatně přispívá do lokálních a regionálních ekonomik.

Podle archeologických záznamů a legend je jižní Morava územím s nejstarší vinařskou a vinohradnickou tradicí u nás. K pěstování vinné révy byla předurčena už svou polohou. Nachází se mezi 48°40' severní šířky v jižním cípu Moravy a mezi 29°20' v okolí Brna. Průměrná roční teplota je v této oblasti 9,42 °C, průměr ročních srážek se pohybuje kolem 510 mm a průměrní délka slunečního svitu je 2244 hodin. Podnebí je vnitrozemské s občasnými vpády vlhkého atlantského vzduchu nebo i ledového z vnitrozemí. Vegetační období je poněkud kratší než v západní Evropě, ale zato vyniká vyšší teplotou v letních měsících a umožňuje tak i pěstování odrůd s pozdním vyzráváním hroznů. Pomalejší vyzrávání hroznů má za následek, že se v nich udrží a koncentruje větší množství aromatických látek. Moravské vinařské podoblasti mají výborné předpoklady pro tvorbu bílých vín se zajímavým spektrem vůní a kořenitosti. Ojedinelé přírodní podmínky jihomoravské krajiny vtiskují svéráznost a jedinečnost také vínům červeným (Kraus et al. 2005).

Vinařský průmysl se značně podílí, a to především v jihomoravském kraji o regionální rozvoj. Za pomoci různých programů a akcí zaměřených na konzumaci vína a tradice spojené s vinařstvím, lákají k návštěvě regionů, které díky přílivu kapitálu a jednotlivých investorů mohou růst, zlepšovat se a dosahovat tak lepší konkurence schopnosti na trhu. Moderní zázemí budované na míru turistům a jejich požadavkům posouvá vinařství i rozvoj regionu kupředu. Obraz moravského vinařství je stále spjatý s kulturou malého vinařství, lidovou architekturou vinných sklepů a venkovským charakterem života ve vinařských obcích.

Vinařský sektor je v České republice řízen a kontrolován unijními pravidly a předpisy. Mezi primární cíle vinařské a vinohradnické politiky Evropské unie patří nastolení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou, zvýšení kvality vína, zlepšení jeho konkurenceschopnosti a zajištění vinařům přiměřenou životní úroveň za pomoci dotací z evropských fondů.

2 Vědecká hypotéza a cíle práce

Cílem diplomové práce bylo vyhodnotit, jak produkce vína za pomoci dotací napomáhá v rozvoji obce a místních obyvatel. Skládá se ze dvou částí – teoretické a praktické. Pro zpracování teoretické části byla použita dostupná literatura, odborné články a jiné relevantní zdroje. Tato fakta jsou systematicky rozčleněna do příslušných kapitol a podkapitol, ve kterých představují mikroregion Východní Slovácko, vysvětlují definici pojmů region a mikroregion, zmiňují lidové tradice jako jejich „kulturní potenciál“ sloužící společně s produkcí vína k regionálnímu rozvoji. Jedna z kapitol je věnována samotnému vínu, jeho historii i pěstování a vinařské turistice, která je výrazným faktorem v rozvoji cestovního ruchu. Závěr první části se věnuje dotačním systémům a jejich principům. V praktické části je provedena analýza získaných dat a vyhodnocení, jak produkce vína za podpory dotací napomáhá v rozvoji obce a dělá kraj turisticky atraktivní.

Testované hypotézy:

H1: Intenzita dotací v odvětví vinné révy je stabilní v přímé úměře k obhospodařované ploše.

H2: Míra dotací na jednotku plochy je v korelaci k místnímu reliéfu.

H3: Dotace nejsou jediným nástrojem ovlivňující pěstování a produkci vína.

3 Literární rešerše

3.1 Historie moravského vinohradnictví

Počátky pěstování vinné révy na Moravě spadají do období Velkomoravské říše (833–907). Podle některých učenců přichází vinařství na Velkou Moravu z oblasti poddunajsko-panonské, kde údajně plynule navazovalo na dřívější lutenskou a antickou tradici. Rozvoj pěstování révy vinné na Moravě můžeme spojit se šířením křesťanství a výstavbou klášterů. (Mačuda 2009). Byli to mniši, kdo v raném středověku začali zakládat vinice, pěstovat vinnou révu a vyrábět víno. První písemná zmínka o vinicích na Moravě je z roku 1101 a nachází se v zakládací listině benediktinského kláštera v Třebíči. Podle dostupných pramenů podpořili rozvoj vinohradnictví od roku 1202 také cisterciáni. Rozvoj moravského vinařství ve středověku dokládá i nejstarší text viničního řádu a horenského práva z roku 1281 vztahující se na církevní majetky v okolí Kroměříže (Kraus et al. 2005).

Zlatý věk moravského vinařství však spadá do období 14. – 16. století. Vinice tehdy lemovaly nejen města, kláštery, ale pěstování vinné révy zdomácnělo také v přilehlých poddanských vesnicích. Částečný úpadek vinařství přišel s husitskými válkami (1419–1436) a válkami česko-uherskými mezi Jiřím z Poděbrad a Matyášem Korvínem (1467–1479).

Od 16. století se do popředí dostává vrchnost, což je patrné na rozvoji pánských vinohradů a vzniku pozoruhodného sklepního hospodářství soustředěvaného na zámcích, či v jejich nejbližším sousedství. Tehdy vinařství dostává obchodní ráz a je zaměřeno především na vývoz (Mačuda 2009). Pěstování vinné révy na Moravě je spojeno s mnoha panskými rody, nejznámější z nich jsou však Lichtnštejnové a Žerotínové (Kraus et al. 2008).

Zajímavou skupinou, která se ve druhé polovině 16. století výrazně zapsala do historie vesnického vinařství na Moravě, byla anabaptistická sekta habánů (novokřtěnců). Mnozí habáni pracovali ve vinicích, jiní se nechávali najmout jako vinaři. Podíleli se na zakládání vinic, hloubení sklepů a zaváděli i nové způsoby pěstování révy i výroby vína (Kraus et al. 2005).

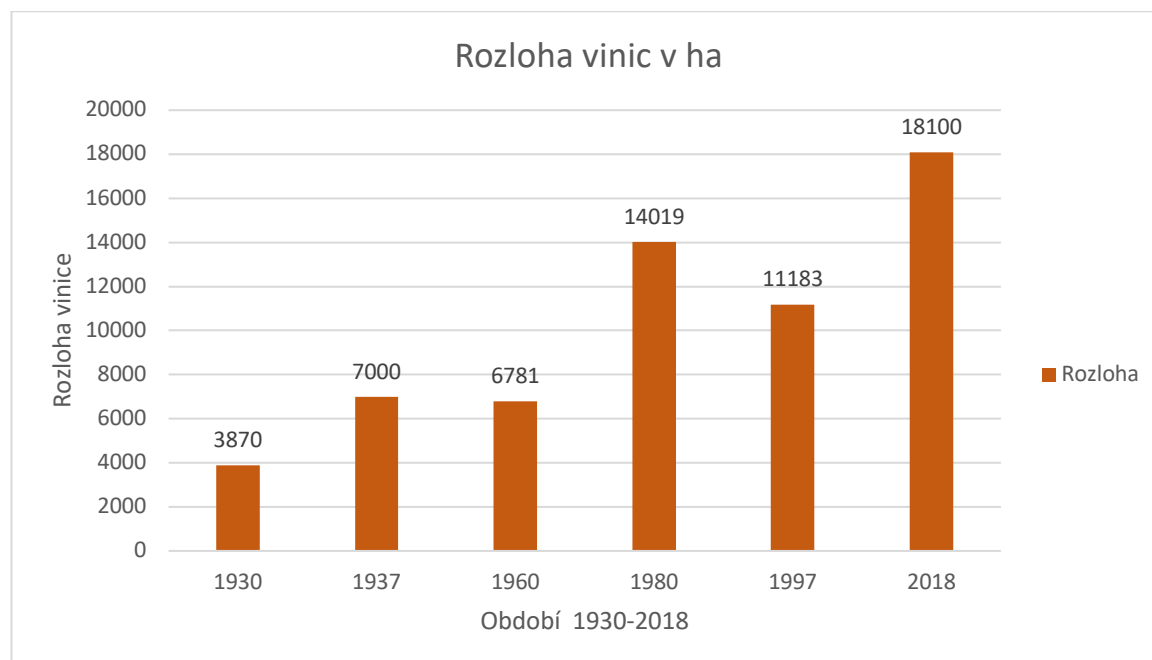
Na počátku 17. století dochází díky nepřízni počasí a vpádům uherských, tureckých a tatarských oddílů k úpadku moravského vinařství. Vyslovenou pohromou pak byla 30. letá válka. Kromě válečných událostí, za úpadek mohl i nedostatek pracovních sil. Značný pokles obyvatelstva zaznamenal nárůst vinic bez majitele, vinohrady zůstávaly neobdělané a pustly. K obnově dochází velmi pozvolna. Teprve v polovině 18. století moravské vinařství dosahuje téměř původního stavu (Mačuda 2009).

V 19. století se moravské vinařství potýkalo s důsledky josefovských reforem (zrušení nevolnictví, likvidace starých horenských řádů). V roce 1830 dosáhla plocha moravských vinic svého maxima 30 076 ha a do dnešních dnů se k těmto hodnotám ani nepřiblížila, jak je patrné z Grafu č. 1 (Matuszková 2012). Snaha o udržení vinařství vedla k zakládání specializovaných vinařských škol v roce 1868 ve Znojmě, v roce 1873 ve Valticích, v roce 1882 v Mělníku, v roce 1885 v Bzenci a v roce 1903 v Mikulově (Kraus et al. 2005). Koncem 19. století přichází pro moravské vinice další rána v podobě révokazu (*Viteus vitifolii*) – mšice parazitující na kořenech vinné révy. Proti tomuto parazitovi nepomáhalo ani chemické ošetření. Účinné se ukázalo až štěpování na odolnou americkou révu a dodnes je nutné štěpování na americké podnože Berlandieri, Riparid, Rupestris (Kuttelvašer 2003). V roce 1906 začal vycházet

odborný časopis Vinařský obzor a o rok později byl vydán první novodobý vinařský zákon na našem území.

S první světovou válkou přichází opět úpadek moravského vinařství (Kraus et al. 2005). Úpadek a rozkvet přicházel posléze ve vlnách dle politického vývoje (Doležal 2001).

Ve druhé polovině 20. století v období socialismu byla upřednostňována kvantita před kvalitou. Vznikající velké továrny měly zaručit soběstačnost v produkci vína, avšak jeho kvalita nebyla nejdůležitější prioritou (Estreicher 2006). Vinice obhospodařovala Jednotná zemědělská družstva a vyráběla se tzv. uniformovaná vína. Tento neutěšený stav zvrátil až listopad 1989 (Kraus et al. 2005).

Graf č. 1 - Rozloha vinic v letech 1930-2018

Zdroj: (Doležal 2001), vlastní zpracování

3.2 Vinařské zákony

3.2.1 Vývoj vinařských zákonů

Víno je zemědělskou komoditou, která je dlouhodobě regulována. Již od počátku 12. století, kdy byly hojně zakládány kláštery, byly upravovány i právní vztahy ve vinařství a vinohradnictví. Jednou ze změn, které církevní řády přinesly, bylo společné vysazování vinic, které byly do té doby roztroušené různě po krajině. Ucelené výsadby se daly nejen lépe ochránit před zloději a zvěří, ale dobře se kontroloval i pěstitelský stav vinic.

Nejstarší text viničního řádu a horenského práva na našem území pochází od biskupa Dětricha, který jej vydal v roce 1281 pro církevní vinice v okolí Kroměříže. Kroměřížské horenské právo se od ostatních horenských práv, později vydaných, liší svým obsahem, neboť zahrnuje více ustanovení o sousedském právu.

V roce 1309 se staly vzorem pro úpravu právních vztahů ve vinohradnictví a vinařství dolnorakouské Falkštejnské horenské právo a viniční řád. Císař Karel vydává roku 1358

královský mandát, ve kterém nařizuje zakládání vinic a zároveň vydává i právo viničné, kterým bylo vinařství chráněno, mimo jiné i před dovozem cizích vín.

Horenské právo mělo ve středověku velký význam, ale žádnou souvislost s dnešními zákony. Obecně můžeme horenské právo na Moravě charakterizovat jako jednotlivé viniční (horenské) řády jež zahrnovaly předpisy o práci, o desátcích, o právu sousedském, předpisy trestní, pořádkové i organizační a procesní. Horenská práva stanovila pracovní dobu od východu do západu slunce, řádné odvádění desátků, zemní daně vrchnosti, ale také zakazovala hádky ve vinohradech. Ochrana vinic byla v horenském právu věnovaná značná pozornost. Mezi nejprísnější postihy patřily tresty za krádeže hroznů. Vykonavatelem moci nad vinohrady byl horenský soud, jehož hlavním představitelem byl permistr neboli horný (Kraus et al. 2005). K zániku horenských práv na Moravě došlo dne 22. 9. 1784, kdy císař Josef II vydal Všeobecné vinohorenské zřízení pro Markrabství moravské (Matějka 1984).

První vinařský zákon byl vydán 12. 4. 1907 a obsahuje již přesnou definici révoého vína a vyjmenovává dovolené i nedovolené procesy při jeho výrobě. Jedná se o první vinařský zákon, který upravoval obchodování s vínem na území Moravy i Čech a zachoval se i po vzniku Československa v roce 1918 a až do roku 1954 nebyl novelizován. Od 1. 10. 1954 byla právní úprava vinařství a vinohradnictví řešena Československou státní normou č. 567741. Norma obsahovala základní názvosloví, rozlišovala tržní druhy vína, kterými byly vína bílá, červená, klarety, přírodní vína, dezertní vína a vína šumivá. Vymezovala jakostní požadavky kladené na jednotlivé druhy a třídila je na odrůdová vína, známková vína a směsi. Popisovala technologické postupy, obsahovala výčet zakázaných manipulací s vínem a zabývala se rovněž dopravou, balením a skladováním (Kraus et al. 2005).

V roce 1964 vstupuje v platnost zákon č. 61/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby (zahrnující také Státní odrůdovou knihu), kterým bylo vinařství podřízeno pod rostlinnou výrobu, nebylo již regulováno samostatně, což mělo negativní dopad (Sedlo 2002). Produkty z vinné révy byly uměle doslazovány řepkovým cukrem, jehož výsledkem byla uniformní vína bez specifické chuti.

Významná změna nastala v září 1995, kdy nabyt účinnosti zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství zkráceně nazýván vinařský zákon. Tento zákon definuje zejména práva a povinnosti pěstitelů i vinařů a snaží se sladit naše právní prostředí s vinařským právem evropským. Jeho zavedení do praxe však odhalilo řadu nedostatků, které se projevovaly předně v poškozování českého výrobce tím, že mu nedovolovaly pružně reagovat na situaci vzniklou nejen na našem domácím, ale i zahraničním trhu. Nelze však odhlédnout od faktu, že tento zákon inicioval výrobu vín přívlastkových, čímž značnou měrou přispěl ke zvýšení kultury pití vína a ke zkvalitnění našeho vinařství.

Novela v podobě zákona č. 216/200 Sb., se ještě více přiblížila evropským normám a nově vymezila množství pojmů, které v předešlé právní úpravě chyběly. K původnímu třídění na víno stolní, jakostní a víno s přívlastkem bylo novelou rozšířeno o kategorie perlivých, šumivých, aromatizovaných a likérových vín. Kategorie vín s přívlastkem byla rozšířena na kabinet, ledové víno, slámové víno, pozdní sběr a výběr z hroznů a bobulí. Současně stanovila časové omezení pro prodej burčáku na období od 15. 8. do 30. 11. téhož roku. Podrobněji se věnuje také vinařské a vinohradnické evidenci a bylo upraveno označování vín. Poprvé byly zavedeny viniční tratě (Kraus et al. 2005).

Zákon č. 50/2002 Sb., dal vzniknout vinařskému fondu, který podporuje vinohradnictví i vinařství i po vstupu do EU. Ani tato novela však mnoho problému nevyřešila, takže bylo zřejmé, že pro dosažení jednotnosti s evropskými normami musí být přijaty nové zákony.

3.2.2 Legislativa po vstupu do EU

Dnem vstupu do Evropské unie nabyl účinnosti zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, který byl připravován v souladu s nařízením Rady a Komise Evropského společenství. Tímto zákonem se sjednotila česká legislativa s legislativou Evropské unie.

Oproti předešlým právním normám přináší nová ustanovení v následujících oblastech:

- zavádí zcela nové rozdělení na dvě oblasti: Moravu a Čechy
- stanovuje maximální hektarový výnos za vinařský rok
- nové výsadby jsou možné pouze na základě zvláštního povolení, odůvodněné podmínky je nutné projednat s příslušnou komisí Evropské unie
- podrobně upravuje právo na novou výsadbu vykloučené vinice a vymezuje pojem nepovolená výsadba
- zakazuje konzervování vín chemickými látkami (pouze SO₂)
- zakazuje ovlivňovat vlastnosti vína (např. zvětšování objemu přidáním vody)
- zakazuje používání barviv, syntetických a aromatických látek
- po vzoru EU dělí vína do dvou základních kategorií – víno stolní a víno jakostní stanovené oblasti
- zavádí nově víno zemské, jedná se o víno stolní s označením zeměpisného původu, které má být mezistupněm mezi vínem stolním a jakostním
- rozšiřuje kategorií vín s přívlastkem o výběr z cibéb
- nově zavádí vína s označením V. O. C. a umožňuje vzniknout sdružení vinařů
- podrobně popisuje zásady označování jednotlivých typů vín, nově uvádí pojmy jako např. barrique, zráló v sudu, růžák, klaret, mladé víno, panenská sklizeň nebo archivní víno
- zdokonaluje vinařskou a vinohradnickou evidenci
- uvádí výši poplatků za jednotlivá ověření (např. cukernatosti, vydání prvního rozhodnutí o zařídění vína)
- vymezuje fungování Vinařského fondu

Další novinkou byl registr vinic vedený Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským. I když představoval nemalou zátěž pro pěstitele, přinášel také velkou výhodu – bez něj by nebylo možné využívat práva na obnovu vinic a nebylo by ani možné využívat prostředky Evropské unie ze strukturálních fondů na restrukturalizaci vinic (Půček 2002).

Zákon je kromě mnoha odkazů na evropské normy doplněn množstvím vyhlášek, které podrobně upravují některé ustanovení a obsahují spousty formulářů. Právem se někteří vinaři cítí být zároveň i administrativními pracovníky. Pro názornost uvádím některé typy formulářů:

- Žádost o povolení nové výsadby,
- Žádost o udělení práva na opětovnou výsadbu,
- Oznámení o zvyšování/snižování obsahu kyselin,

- Hlášení o zvyšování cukernatosti,
- Oznámení změny pěstitele,
- Prohlášení o sklizni,
- Prohlášení o produkci,
- Prohlášení o zásobách,
- Evidence o zásobách vína,
- Výkaz o produkci vína a ploše vinic pro odvod do vinařského fondu apod.

Podávat hlášení a vést evidenční knihy musí nejen pěstitelé, kteří vlastní vinice o rozloze 10 arů a více, ale také obchodníci a zprostředkovatelé, kteří uvádějí víno do oběhu. Dokonce i nezaregistrovaní jedinci, kteří vlastní méně než 10 arů, ale uvádějí své produkty spotřebiteli (Kraus et al. 2005).

Zákon č. 321/2004 Sb. o vinohradnictví a vinařství, byl od svého vzniku již několikrát novelizován viz. Tabulka č. 1.

Tabulka č. 1 – Novely zákona

Novely	Znění od - do
183/2017 Sb.	01.07.2017
26/2017 Sb.	01. 04. 2017 - 30. 06. 2017
18/2012 Sb.	01. 01. 2013 - 31. 12. 2017
199/2012 Sb.	01. 07. 2012 - 31. 12. 2012
256/2011 Sb.	01. 01. 2012 - 30. 06. 2012
256/2011 Sb.	01. 09. 2011 - 31. 12. 2011
281/2009 Sb.	01. 01. 2011 - 31. 08. 2011
227/2009 Sb.	01. 07. 2010 - 31. 12. 2010
311/2008 Sb.	21. 08. 2008 - 30. 06. 2010
215/2006 Sb.	01. 07. 2006 - 20. 08. 2008
444/2005 Sb.	01. 01. 2006 - 30. 06. 2006
411/2005 Sb.	17. 10. 2005 - 31. 12. 2005
179/2005 Sb.	30. 04. 2004 - 16. 10. 2005

Zdroj: (Zákony pro lidi), vlastní zpracování

3.2.3 Třídění vín dle zákona

Společně se založením Jednotných zemědělských družstev vstoupila 1. 10. 1956 v platnost Česká národní norma, která způsobila určitou jednotvárnost ve výrobě vín. Byl kladen větší důraz na odrůdu než na jakost hroznů a při zpracování se neoddělovala vína z přirozeně vyžralých hroznů od těch přislazovaných řepným cukrem. Vína i odrůdy byly rozděleny do jakostních tříd (Ia), Ib), II a III.

Po roce 1989 se postupnou novelizací vinařského práva opět přistoupilo k zařazení vín do jakostních tříd podle německého vzoru, kdy je kladen důraz na odrůdová vína, ale při dodržování stanovené kvality. Zařazení vína do jakostních tříd, je podmíněno stanovenou minimální cukernatostí. Jedná se o cukernatost moštu vylisovaného ze sklizených bobulí

naměřenou ve stupních normalizovaného moštoměru (°NM), obsah cukru v kilogramech na 100 litrů moštu (Kraus et al. 2005).

Vinařský zákon schválený v roce 2004 stanovuje pro moravská, ale i česká vína následující jakostní třídy uváděné v Tabulce č. 2:

Tabulka č. 2 - Jakostní třídy vín

Kategorie vín	Minimální cukernatost hroznů	Přirozený obsah alkoholu
Stolní víno	11 - 15 °NM	6,5 % obj.
Zemské víno	14 °NM	8,3 % obj.
Jakostní víno		
odrudové	15 °NM	8,9 % obj.
známkové	15 °NM	8,9 % obj.
Jakostní víno s přívlastkem		
kabinetní víno	19 °NM	11,3 % obj.
pozdní sběr	21 °NM	12,5 % obj.
výběr z hroznů	24 °NM	14,3 % obj.
výběr z bobulí	27 °NM	16,1 % obj.
výběr z cibéb	32 °NM	19,0 % obj.
ledové víno	27 °NM	16,1 % obj.
slámové víno	27 °NM	16,1 % obj.

Zdroj: (Pavloušek et al. 2015), vlastní zpracování

Hrozny pro výrobu vín musí pocházet pouze z vinic vhodných pro tvorbu jakostních vín stanovené oblasti a objem sklizně nesmí překročit stanovený maximální hektarový výnos 14 t/ha za vinařský rok (Pavloušek et al. 2015). Všechna vína musí splňovat požadavky na jakost stanovené prováděcím právním předpisem České republiky a předpisem Evropských společenství. Kromě vín stolních a zemských musí být všechna vyráběna ve stejné vinařské oblasti, kde byly vypěstovány hrozny. Výroba jakostních vín s přívlastkem musí být kontrolována příslušným inspektorem z České zemědělské potravinářské inspekce, který provede měření cukernatosti vylisovaného moštu. Vinař se podle naměřené hodnoty rozhodne, jakým způsobem bude dále s moštem nakládat a jaké kategorie může dosáhnout. Před uvedením vína koncovému spotřebiteli musí vinař ještě podat Žádost o zařazení vína. K předmětnému zařazení je důležité znát nejen cukernatost, ale i obsah alkoholu či výši extraktu. Veškeré hodnoty musí být měřené v akreditovaných laboratořích. Po zařazení komise znalců provede ještě organoleptické hodnocení vína. Povinnosti zařazení a hodnocení podléhají vína jakostní, vína jakostní s přívlastkem, perlivá vína, šumivá a likérová vína. Vína stolní a zemská zařazení ani hodnocení nepodléhají.

V České republice bylo v roce 2018 nejvíce vzorků k zařazení u jakostního vína s přívlastkem pozdní sběr (3 985 šarží, tj. 61 % z celkového počtu zařizovaných šarží), jakostního vína s přívlastkem výběr z hroznů (972 šarží, tj. 15 %) a dále u jakostního vína odrudového (760 šarží, tj. 12 %) viz. Tabulka č. 3.

Tabulka č. 3 – Množství zaříděného vína v roce 2018

Kategorie	Počet vzorků	Množství v (hl)
jakostní likérové víno	6	188
jakostní perlivé víno	5	139
jakostní šumivé víno stanovené oblasti	49	3 331
jakostní víno	24	1 603
jakostní víno odrůdové	760	123 780
jakostní víno známkové	16	614
jakostní víno s přívlastkem kabinetní víno	465	15 142
jakostní víno s přívlastkem ledové víno	15	55
jakostní víno s přívlastkem pozdní sběr	3 985	122 764
jakostní víno s přívlastkem slámové víno	15	69
jakostní víno s přívlastkem výběr z bobulí	131	2 729
jakostní víno s přívlastkem výběr z cibéb	24	385
jakostní víno s přívlastkem výběr z hroznů	972	27 371
pěstitelský sekt	14	264
Celkem	6481	298434

Zdroj: (Ministerstvo zemědělství 2019), vlastní zpracování

Stolní víno

Jedná se o vína lehká, u kterých lze zvyšovat cukernatost přidáním sacharózy. Pro jejich výrobu slouží odrůdy moštové, stolní, ale také neregistrované. Na jejich etiketě nesmí být uváděná odrůda, ročník, oblast, podoblast ani viniční trať. Celkový obsah alkoholu po zvýšení cukernatosti nesmí překročit u bílých vín 12 % obj. alkoholu a červených 12,5 % obj. alkoholu.

Zemské víno

Jedná se o vyšší kategorii stolních vín, která by měla odrážet charakter dané oblasti. Na etiketě může být uvedena odrůda za předpokladu, že odrůda je ve víně zastoupena minimálně 85% podílem. Je-li víno vyrobeno z vícero odrůd, na etiketě se uvádějí pouze tři, a to za předpokladu, že jsou ve víně zastoupena 15% podílem. Dále smí etiketa obsahovat ročník vína i zeměpisné označení odkud hrozny pocházejí (Kraus et al. 2005).

Jakostní víno

Inspekci musí být zaříděno jako známkové nebo odrůdové.

Jakostní víno odrůdové – smí být vyráběno z vinných hroznů, hroznového moštu nebo rmutu, ale maximálně tří odrůd.

Jakostní víno známkové – může být vyráběno ze směsi vinných hroznů, rmutu, ale také smísením jakostních vín. Na etiketě je uveden název vinařské oblasti, může být i uveden název podoblasti nebo viniční trať, ale pouze v případě, že hrozny pochází výlučně z uvedené lokality.

Ve Francii a Itálii se vína vyráběna ze směsi odrůd nazývají cuvée a patří mezi špičková světová vína (Michlovský 2014).

Jakostní víno s přívlastkem

Může se vyrábět z hroznů, hroznového moštu nebo rmutu maximálně tří odrůd, pouze z hroznů sklizených ve vinicích jedné vinařské podoblasti. Výroba vína musí probíhat ve stejné vinařské oblasti. U těchto vín se nesmí zvyšovat cukernatost a tím i obsah alkoholu. Konzervována mohou být pouze oxidem siřičitým. Podle naměřené cukernatosti se víno zařadí do kategorií – kabinetní víno, pozdní sběr, výběr z hroznů, výběr z bobulí, výběr z cibéb, ledové, a slámové víno. Výslednou kategorii přívlastku ovlivňuje optimální zralost a sklizeň hroznů, což je u každé odrůdy jiná, a hlavně zručnost a zkušenost vinaře.

Jakostním vínům s přívlastkem kabinetní víno svědčí delší zrání na lahvi. Docílí se tím lepšího ucelení poměru mezi kyselinami a extraktivními látkami.

Vína s přívlastkem pozdní sběr jsou považována za nejlepší suchá vína. Dojde – li k vyvážení obsahu cukru i kyselin a jsou dostatečně extraktivní, pak v pozdním sběru nejvíce vynikne jejich odrůdový charakter, jak v chuti, tak ve vůni.

Výběry z hroznů nebo z bobulí jsou získávány z hroznů sklizených v pozdějších termínech, kdy dosahují vyšší cukernatosti.

Výběr z cibéb

Vína se vyrábějí z přezrálých a seschlých bobulí. V případě, že větší část sklizně je napadena ušlechtilou plísní šedou (*Botrytis cinerea*) se označuje toto víno také jako botrytický výběr.

Ledové víno

Jak již název napovídá, hrozny jsou sklizeny při teplotách $-7\text{ }^{\circ}\text{C}$ a méně. Hrozny se sklízí brzy z rána, aby bobule zůstávaly i při lisování zmrzlé. Výsledkem je aromatické sladké víno vynikající chuti.

Slámové víno

Víno se může zpracovávat pouze z hroznů, které byly před zpracováním skladovány na slámě, rákosu nebo byly zavěšené ve větratelném prostoru po dobu minimálně tří měsíců. Hrozny se zpracovávají nejpozději z celé sklizně většinou až v březnu následujícího roku. Víno má velký podíl zbytkového cukru, výraznou vůni a sytě žlutou barvu. Bobule před lisováním se podobají hrozkám a mají velmi malou výlisnost, proto je víno velmi výjimečné a plní se do malých lahví stejně jako víno ledové.

Na etiketě jakostního vína s přívlastkem je uvedena vinařská oblast i podoblasti původu hroznů a příslušný přívlastek. Dále etiketa uvádí název vinařské obce a viniční trť, ze kterých hrozny pocházejí. Pokud bylo víno vyrobeno z 85 % bobulí jedné odrůdy, uvede se také její název. Pokud je víno vyrobeno z vícero odrůd, pak jsou na etiketě uvedeny pouze tři a každá z nich musí mít ve víně 15% podíl.

Šumivé víno

Výchozí surovinou pro výrobu šumivého vína je stolní víno, které dosáhlo prvotním i druhotným kvašením 8,5 % objemových alkoholu a musí mít při $20\text{ }^{\circ}\text{C}$ 0,3MPa přetlaku.

Jakostní šumivé víno – označované také jako sekt, může být vyráběno nejen z domácí suroviny, ale také z dovezené. Výroba sektu nesmí být kratší než 60 dní při kvašení v tancích

a 9 měsíců při kvašení na lahvi. Alkoholu musí obsahovat 10 % objemových a přetlak musí mít 0,35 MPa.

Jakostní šumivé víno ve stanovené oblasti – nebo také sekt ve stanovené oblasti je vyráběn z jakostních odrůdových vín jen v rámci jedné vinařské oblasti.

Perlivé víno

Perlivá vína se vyrábějí odlišnou technologií a nesmí se označovat jako sekty ani jako šumivá vína. K jejich výrobě se používá sycení oxidem uhličitým a výroba je provedena ve stejné oblasti jako sběr hroznů. Alkoholu vína musí obsahovat nejméně 9 % objemových a přetlak musí dosahovat 0,1 – 0,25 MPa při 20 °C.

Likérové víno

Likérová vína mohou být vyráběna z jakostních vín, moštu, ale také z vinného destilátu ve vinařské oblasti původu hroznů a alkoholu musí obsahovat nejméně 17,5 % objemových celkového obsahu (Kraus et al. 2005).

3.2.4 Kategorizace kvality vína

Původní klasifikace jakostní víno a stolní víno bylo na základě nařízení Rady (ES) č. 510/2006 změněno (ES 2006). Nová klasifikace vína se nyní dělí na vína se zeměpisným označením a vína bez zeměpisného označení. Vína se zeměpisným označením dále dělíme, na vína s chráněným označením původu CHOP a vína s chráněným zeměpisným označením CHOZ (závazky členských zemí EU k těmto označením kvality se staly vlajkovou lodí ČR v předsednictví EU v r. 2009, a dále diskutováno u Meloni & Swinen 2012).

CHOP – chráněné označení původu

Chráněné označení původu identifikuje název regionu, konkrétní místo. Všechny vinné výrobky s označením CHOP, se musí vyrábět výhradně z vinných hroznů dané oblasti.

CHZO – Chráněné zeměpisné označení

Jedná se o označení odkazující na region, konkrétní místo. Výrobky s označením CHOZ se musí vyrábět z nejméně 85 % vinných hroznů pocházejících z dané oblasti (Kraus et al. 2005).

Víno originální certifikace

Vína originální certifikace jsou produkována v rámci tzv. apelačního systému. Jde o románský způsob značení vín, kdy se u vína zohledňují především charakteristické znaky dané oblasti, tedy označování dle místa původu hroznů. Místo původu dává vínům jedinečný a nezaměnitelný charakter (Johnson et al. 2013). VOC vína musí zároveň splňovat striktně daná

a kontrolovaná kvantitativní i kvalitativní kritéria a produkovat je smějí pouze členové sdružení vinařů. Cílem je prosazovat vína s kontrolovaným původem a charakterním výrazem odrážející dané podmínky pro pěstování jako je geologické podloží, složení půdy, roční teploty, srážky a nadmořská výška.

Obdobné apelační systémy existují i v jiných členských státech EU, kde, již mají dlouholetou tradici, např. ve Španělsku – DO (Denominación de Origen), ve Francii – AOC (Appellation d'Origine Contrôlée), v Itálii – DOC (Denominazione di Origine Controllata) a DOCG (Denominazione di Origine Controllata e Garantita – špičková vína nejvyšší kvality) nebo v Rakousku – DAC (Districtus Austriae Controllatus) (Johnson et al. 2013, MZe 2019).

3.3 Vinohradnictví a vinařství

K tomu abychom porozuměli vztahu vinohradnictví a vinařství k regionálnímu rozvoji, je zapotřebí si vysvětlit základní pojmy, kterými jsou vinohradnictví, vinařství, vinař, vinice, viniční trať, vinařský terroir, region, mikroregion, Východní Slovácko a východní Slovácko a na závěr také dotace.

3.3.1 Vinohradnictví

Jedná se o činnost prováděnou pěstitelem vinné révy za účelem sklizně hroznů. Rovněž činnost při výsadbě vinice podnožové a jejím pěstování za účelem produkce podnožových řízků. Dále činnost při výrobě štěpovaných sazenic révy vinné nebo sazenic révy podnožové. Pěstitel zabývající se uvedenými činnostmi se nazývá vinohradník.

3.3.2 Vinařství

Zahrnuje zpracování hroznů, rmutu, drtí či vína povolenými technologickými postupy na víno optimální kvality, které může být po odpovídajícím zatřídění a označení předáno uživateli. Vědní obor zabývající se vinařstvím a vínem se nazývá enologie.

3.3.3 Vinař

Vinař je pěstitel révy a zároveň i výrobcem vína, nebo jenom výrobcem vína za předpokladu, že nakupuje hrozny od vinohradníka a zabývá se pouze jejich zpracováním.

3.3.4 Vinice

Vinicí se rozumí pozemek nebo pozemky jednoho pěstitele, jehož výměra je větší než 10 arů osázené trvalým porostem révy vinné, a kterému Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský přidělil na základě písemné žádosti registrační číslo pozemku. Někdy se uvádí pojmenování vinice pro pozemek na rovině a vinohrad ve svahu.

3.3.5 Viniční trat'

Jedná se o soubor pozemků nebo části pozemků tvořících souvislý celek splňující předpoklady pro pěstování révy z hlediska zeměpisné polohy, svažitosti, délky oslunění a půdně klimatických vlastností (Kraus et al. 2005).

3.3.6 Vinařský terroir

Přesný překlad francouzského slova terroir neexistuje, jedná se o prostředí, kde rostliny rostou (Johnson et al. 2013). Jinými slovy by se dalo říct, že se jedná o vlastnosti, které ovlivňují a spoluutvářejí specifické vlastnosti vína. Těmito vlastnostmi jsou zeměpisná poloha, půdní podmínky, vlivy geologických podzemních půd, dopad klimatu i mikroklimatu, výběr půdy a hospodaření na ní. Tento koncept pěstování vznikl již v 18. století v Portugalsku, ale do 20. století nebyl rozšířen (Linhart et al. 2007).

3.3.7 Region

Výklad slova region nacházíme, jak v obecné, tak i v konkrétní rovině. Původ tohoto slova je z antického období, kde byl vnímán jako objekt mocenského působení odvozený z latinského „*regio*“ (krajina nebo hranice), ale může být také odvozený z latinského „*regnum*“ (snaha o dosažení moci v území) (Krejčí et al. 2010).

Malinovský a Sucháček (2006) se zmiňují o pojmu region vycházející z latinského „*regio*“ či „*regionis*“, přičemž oba výrazy měly původně významy vyjadřující buď směr pohybu, nebo charakterizovaly území, vymezené hranicí, které má určitou velikost a je typické různorodými oblastmi činností.

Klapka a Tonev (2008) definují region jako omezený složitý dynamický systém, který vznikl díky interakci sociálně – ekonomických a přírodních jevů a procesů, který je organizačně jednotný a odlišuje se od ostatních regionů.

V dnešní době je region považován za území, které funguje jako celek a má pevně vymezené hranice (Malinovský et al. 2006).

3.3.8 Mikroregion

Jedná se o region malého geografického měřítka, většinou účelového typu, či sdružení obcí ve venkovských oblastech. Toto území většinou vzniká sloučením dvou a více základních územních jednotek. Často bývají vytvářeny za účelem získání společné podpory pro čerpání prostředků ze státních fondů a z fondů Evropské unie (Malinovský et al. 2006).

3.3.9 Východní Slovácko a východní Slovácko

Východní Slovácko s velkým „V“ – je dobrovolné sdružení obcí s právním subjektem (jinak také mikroregion). Členové Východního Slovácka jsou Vlčnov – jediná vinařská obec

v mikroregionu, Nivnice, Suchá Loz, Korytná, Bánov, Bystřice pod Lopeníkem. Cílem mikroregionu je meziobecní spolupráce.

Východní Slovácko a malým „v“ – je geografické vyčlenění etnografické oblasti a je tím míněno Uherskobrodsko (MAS Východní Slovácko 2021).

3.3.10 Dotace

Pojem dotace se do širšího povědomí veřejnosti dostal až vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004. Tímto krokem se zahájila možnost využívání finančních prostředků formou dotací ze strukturálních fondů. Avšak s tím souvisí téma zakázané veřejné podpory podle čl. 107 a 108 Smlouvy o fungování EU (ES 2012). Vysvětlení pojmu dotace lze vyhledat v různých odborných publikacích zabývajících se tímto tématem. Pilný (2007) uvádí: „Dotace jsou nenávratné peněžní transfery (převody) ze státních nebo jiných veřejných zdrojů“. V opozici k legislativní tezi o zakázané veřejné podpoře (aby nedošlo k deformaci hospodářské soutěže) domácí autoři dotace někdy obhajují. Dle Brendera et al. (1985) se mohou dotace také vnímat jako atraktivní politický nástroj, jak posílit domácí trh před zahraniční konkurencí.

3.4 Pěstování vinné révy

Existuje pět faktorů, které ovlivňují kvalitu hroznů a následně i kvalitu vína. Mezi tyto faktory patří výběr stanoviště, teplota, podnebí, složení půdy a výběr vhodné odrůdy. Záleží ovšem na vinohradníkovi, jak tyto faktory skloubí dohromady, aby vyprodukoval kvalitní víno. Podpory ve prospěch sektoru vinohradnictví nemohou být přímou pobídkou tradiční produkce, musí pouze směřovat k uplatnění dotačních principů agroenvironmentálního opatření a ponechat detaily hospodaření ve vinohradech na vinaři. Je těžké určit, který z uvedených faktorů je nejdůležitější, ale je důležité, aby vinohradník uměl všechny tyto faktory propojit, porozuměl jejich vlivům na růst i kvalitu hroznů. Všeobecně se však považuje teplota za nejdůležitější faktor ovlivňující kvalitu hroznů v dané oblasti (Jones 2003). Francouzské přísloví praví: „*Réva vinná je matkou vína, půda jeho otcem a rozmary počasí jeho osudem*“. Profesor Pierre Huglin krásně doplnil toto přísloví, když pronesl: „*Terroir vytváří charakter, člověk kvalitu vína*“ (Kraus et al. 2005).

Výběr stanoviště

Vyhledávání vhodných míst pro založení vinic bylo úkolem perkmistrů, volených zástupců městské rady, kteří byli pověřeni správou všech vinařských záležitostí. Nelze si nevšimnout, že nejlepší viniční polohy byly vybírány svědomitě a s respektem k zákonitostem přírody, což se dodnes odráží ve výborné jakosti vína (Kraus et al. 2005).

Dalšími důležitými ukazateli jsou:

- Teplota

- Světlo
- Vodní srážky
- Vzdušné proudy
- Nadmořská výška
- Reliéf krajiny
- Druhy půd

Diskuze k těmto ukazatelům je v Příloze č. 1.

Klimatické vlivy

Zásadní vliv na produkci vína má bezpochyby výběr vhodné odrůdy a klimatické vlivy. Základním indikátorem pro výběr odrůdy na určitém stanovišti je heliotermický index (HI). Vztahuje se k teplotním požadavkům révy vinné a potencionálnímu obsahu cukru v hroznu (Embrapa 2008). Index je vypočítán na základě délky dne, průměrné denní teploty vzduchu a maximální denní teploty vzduchu (Huglin 1978). Tonietto a Carbonneau (2004) rozdělili oblasti vinohradnického klimatu dle HI od velmi teplých (HI+3) až po velmi chladné (HI-3) viz. Tabulka č. 4. Carbonneau et al. (2007) navíc rozdělili také odrůdy révy vinné.

Tabulka č. 4 – Rozdělení stanoviště podle HI

Klimatický index	Třída	Zkratka	Interval
Heliocentrický index	Velmi chladné	HI - 3	$HI \leq 1500$
	Chladné	HI - 2	$1500 < HI \leq 1800$
	Střední	HI - 1	$1800 < HI \leq 2100$
	Středně teplé	HI + 1	$2100 < HI \leq 2400$
	Teplé	HI + 2	$2400 < HI \leq 3000$
	Velmi teplé	HI + 3	$3000 < HI$

Zdroj: (Embrapa 2008), vlastní zpracování

HI-3 – v těchto heliotermických podmínkách mohou dozrát pouze velmi rané odrůdy jako např. Müller – Thurgau (Tonietto & Carbonneau 2004). Této odrůdě se výborně daří v chladných německých podmínkách, protože dozrává velmi brzy ještě před nástupem podzimních dešťů (Robinson 2012).

HI-2 – v těchto heliotermických podmínkách může dozrát většina bílých i červených odrůd jako je Ryzlink rýnský, Rulandské modré, Chardonnay nebo Merlot.

HI-1 – oblast je vhodná pro pozdní odrůdy jako Cabernet-Sauvignon, Syrah.

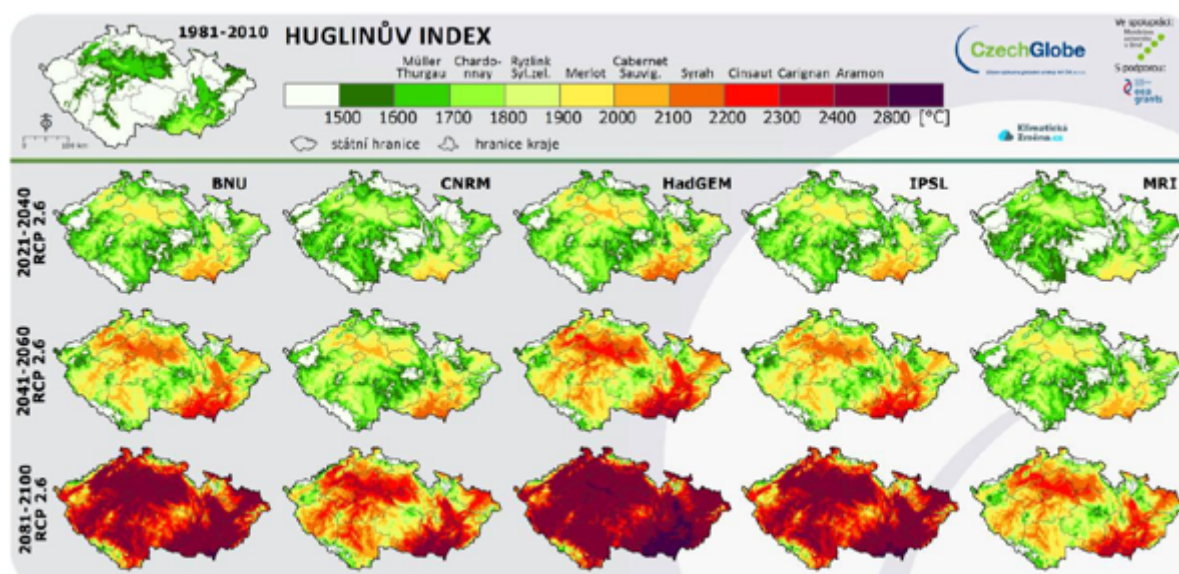
HI+1 – vinařská oblast, kde dozrávají velmi pozdní odrůdy jako Grenarche, Carignon.

HI+2 – vinařská oblast má HI vyšší, než jsou požadavky většiny odrůd révy vinné, dokonce i velmi pozdní odrůdy mohou dozrát v této oblasti, jmenujme např. Nebiollo nebo Aramon.

HI+3 – velmi teplá vinařská oblast, ve které již není žádné helietermické omezení (Tonietto & Carbonneau 2004).

Studiem HI se zabývali také např. Jones et al. (2009) nebo Irmia, Patriche a Quéno (2013). Kromě helietermického indexu byl vytvořen také index chladné noci tzv. Cool night index (CI), který stanovuje průměr minimálních nočních teplot v průběhu zrání hroznů, dále potom Dryness index (DI) index suchosti (Tonietto 1999). Tonietto společně s Carbonneau taktéž rozdělili oblasti od velmi chladných nocí (CI-2) až po teplé noci (CI+2), oblasti od velmi suchých až po vlhké. Odrůdy pro dané stanoviště lze také rozdělit dle průměrných teplot za vegetační období tzv. Growing degree days (GDD) (Jones 2003).

Na základě Huglinova indexu by se mezi lety 1960-1990 dala jako vhodná oblast pro produkci vinné révy v ČR klasifikovat pouze Jižní Morava (MŽP 2015), podle Schultzeových (2006) hodnot ke konkrétním odrůdám byla oblast vhodná pouze pro produkci bílých odrůd révy vinné. Členové Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd vytvořili za použití různých odhadových metodik predikci vývoje Huglinova indexu pro Českou republiku viz. obrázek č. 1.

Obrázek č. 1 – Huglinův index

Zdroj: Klimatické změny 2016

V horním levém rohu je uveden výchozí Huglinův index, podle kterého byly vytvořeny prediktivní modely. Vedle výchozí mapy České republiky se nachází stupnice, na základě které byly k jednotlivým intervalům hodnot přiřazeny odrůdy, které je vhodné v rámci dané výše indexu pěstovat od těch méně teplomilných až po velmi teplomilné, které se zatím pěstují pouze v oblastech s teplým podnebím, jakými jsou jih Francie, Španělsko nebo Itálie. Vinařské oblasti v České republice jsou jednou z nejsevernějších oblastí, kde se pěstuje vinná réva pro účely výroby vína. Tato oblast je také nazývána jako „cool climate viticulture“ (Plocher et al. 2009). Zřejmě proto model odkazuje pouze na pěstování bílých odrůd. Budoucí modely již naznačují rozšíření pěstování na celou Českou republiku a rozšiřuje se také odrůdová základna o modré teplomilnější druhy vinné révy (MŽP 2015).

Za posledních 50 let byly zaznamenány změny ve vývoji vinné révy u různých odrůd v různých lokalitách. Vědecké studie prokázaly, že réva vinná reaguje na globální oteplování urychlováním svých růstových fází (pučení, kvetení, i zrání) s kratšími intervaly mezi nimi. Studie poukazují na urychlení těchto fází o 5 až 10 dní se zvýšením teploty o 1 °C (Jones 2005). Pozorování prováděné ve francouzských vinicích za posledních 50 let ukázaly, že kvetení se urychlilo o 1 až 2 týdny a sběr hroznů až o jeden měsíc. Toto urychlení zároveň způsobuje změnu cukernatosti a obsah kyselin v hroznu (Seguin et al. 2005). Jones (2012) se obává, že podle Huglinova indexu zvýšení teploty kvůli globálnímu oteplování může vést v budoucnosti k uniformitě ročníků.

Odrůdy révy vinné

Všechny druhy révy vinné se řadí mezi 14 druhů čeledi *Vitaceae*. Většina druhů pochází z Asie nebo Severní Ameriky a jen málokteré jsou vhodné pro chladnější nebo tropické oblasti. Pro výrobu vína je významný pouze rod *Vitis* s podrodem *Vinifera*. Z Evropy pochází jediný druh – réva evropská, nazývaná též ušlechtilá *Vitis vinifera*. Odrůdy, které jsou typické pro vinařskou podoblast Slováckou jsou Cabernet Moravia a Moravský muškát, které byly v této oblasti vyšlechtěné.

Cabernet Moravia (CM)

Obrázek č. 2 – hrozen CM
Zdroj: wineofczechrepublic.cz

Patří do nejteplejších poloh na Slovácku, a to je Podluží.

Keř: bujného růstu.

Listy: velké, kruhovitě, tmavé barvy.

Hrozny: střední až velké.

Bobule: střední až velké, oviněné, kulaté s pevnou slupkou odolnou proti plísni šedé.

Původ: Morava – vyšlechtěná v Moravské Nové Vsi panem Glosem křížením odrůd Cabernet Franc a Zweigeltrebe.

Požadavky na stanoviště: odrůda není náročná na půdu, na stanoviště je náročnější.

Odolnost: proti houbovým chorobám nízká, proti mrazu střední.

Sklizeň: polovina října.

Barva: tmavá, granátová.

Vůně: kabernetové tóny

Chuť: připomíná černý rybíz

Podává se k masitým jídlům a tučným sýrům.

Moravský muškát (MM)

Obrázek č. 3 – hrozen MM

Zdroj: wineofczechrepublic.cz

Nejvíce se pěstuje na Uherskohradištsku a Mutěnicku, kde dává výbornou jakost vín.

Keř: bujného růstu.

Listy: středně velké, pětilaločné.

Bobule: středně velké, kulaté, šťavnaté s výrazným muškátovým aroma.

Původ: vyšlechtěna ve šlechtitelské stanici v Polešovicích křížením odrůd Muškát Ottonel a Prachtraube panem Ing. Křivánkem.

Požadavky na stanoviště: odrůda není náročná na polohu a je vhodná do hlinitých půd.

Odolnost: nízká odolnost proti houbovým chorobám, střední odolnost proti mrazům.

Sklizeň: od první poloviny září.

Barva: světle žlutá.

Vůně: výrazná, muškátová.

Chuť: lehčí s nízkým obsahem kyselin.

Víno je vhodné jako aperitiv k předkrmům z husích jater nebo mořských plodů.

3.4.1 Systémy pěstování vinné révy

Pěstování vinné révy v České republice lze rozdělit do tří kategorií: konvenční vinařství, systém integrované produkce vína a ekologické vinařství.

Konvenční produkce

Téměř po celé 20. století převládal konvenční způsob hospodaření nejen na vinicích, ale v zemědělství jako celku. Hlavním cílem bylo maximalizovat výnosy bez ohledu na životní prostředí. Důsledkem bylo zhoršení kvality půdy a minimální zastoupení živočichů a rostlin v ekosystému, což vedlo ke snížení biodiverzity. Chemické a mechanické udržování černého úhoru ve vinicích negativně působilo na kvalitu půdy. Nekontrolované používání hnojiv a pesticidů vedlo k ukládání reziduí nejen do půdy, ale také do spodních vod a hroznů (Pavloušek 2011).

Integrovaná produkce

Integrovaná produkce patří mezi nejrozšířenější ekologické směry. Je považována za mezistupeň mezi konvenčním systémem a ekologickou produkcí. Jedná se o způsob hospodaření, jehož snahou je zajištění trvale udržitelného rozvoje. Cílem je dosažení vyšší kvality produkce způsoby, které nezatěžují životní prostředí. Integrovaná produkce se orientuje na agrosystémy s cílem udržet a zlepšit půdní úrodnost a udržet mnohotvárné životní prostředí. Základní snahou je vytvoření harmonických vztahů mezi všemi složkami ekosystému. K ochraně vinné révy se využívají metody prognózy a signalizace. Počítačové expertní systémy vyhodnocují na základě přesného hodnocení srážek, teplot, ovlhčení listů riziko kalamitního výskytu důležitých chorob ve vztahu k jednotlivým lokalitám a odrůdám (Vanek et al. 1996).

Zdravá půda je předpokladem odolné révy vinné. Dobře vyvinutá půda s vysokou biologickou aktivitou plně podporuje mechanismy přirozené odolnosti půdy. Struktura půdy a její vododržnost závisí na společném působení několika činitelů, kterými jsou hlavně půdní organismy a obsah organických látek. Především komposty zvyšují potenciál půd v potlačování patogenů.

Druhově bohaté bylinné vegetace v meziřadí podporuje nejen užitečný hmyz, ale díky stabilizaci půdních poměrů (živiny, voda, symbiotické houby) pozitivně ovlivňují zdravotní stav vinné révy. Směsi bylin se střídavě kosí, mulčují, případně jen poválí a ponechají ležet na povrchu, což stimuluje činnost půdních organismů převážně dešťovek a chvostoskoků (Kraus et al. 2008, Buchholz 2017).

Podpora přirozených antagonistů je hlavním prvkem regulace škůdců. Vegetačně bohatá vinice poskytuje užitečnému hmyzu dostatek potravy i úkrytů. Opatření k podpoře užitečných organismů nejsou omezena jen na vinice, ale ke stabilitě vinic a krajiny přispívají i opatření provedená nejen v bezprostřední blízkosti, ale i širším okolí vinice (Ferron & Deguine 2009).

Taktéž bylo prokázáno, že snížením dávek pesticidů a správným agrotechnickým zpracováním půdy se zlepšilo přežití antagonistických skupin dravých roztočů (*Typhlodromus pyri*) a tím se minimalizovalo riziko výskytu parazitických hlístic rostlin (El-Titi 1992).

O propracování a zdokonalení zásad integrované produkce se v České republice zasloužili hlavně Petr Ackermann a Milan Hluchý v úzké spolupráci s mnoha vinaři. Několik let probíhající kampaň vyústila v roce 1990 v založení Svazu integrované produkce a vytvoření svazových stanov se směrnicemi pro integrovanou produkci (Kraus et al. 2008).

Ekologická produkce

K trendům dnešní doby patří bezpochyby ekologický systém hospodaření. Typickou zásadou pro ekologickou produkci je snaha o zachování životního prostředí, zvyšování úrodnosti a biologické aktivity půdy, zachování nebo zvýšení biodiverzity. Pěstitelské postupy vycházejí z předpokladu, že jen zdravá rostlina se dovede nejlépe sama bránit proti škodlivým činitelům. Podpora dobrého zdravotního stavu keřů vinné révy souvisí s udržováním a zvyšováním úrodnosti půdy. Druhým důležitým požadavkem je výsadba vinic ve vhodném sponu a odpovídajícím opěrným zařízením a třetí podmínkou je vyloučení chemických přípravků na ochranu proti plísni révové, plísni šedé a pádlí révovému. Zvláště je kladen důraz na zákaz systemicky působících herbicidů, které vznikají do rostliny a napadají její vnitřní systém (Kraus et al. 2008).

3.4.2 Rok ve vinici

Tabulka č. 5 – Vinařův rok ve vinici

Vinařův rok												
	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
1. rok		Zastřihávání na dvě očka			Čištění kmínků		Vyvazování	Ošetřování proti perenospoře a oidiu,	Osečkování	Zakrytí půdou		
2. rok	Zastřiháváme na kmínek					Zastrkávání	Vylamování zálistků, ošetřování, odstraňování hroznů				Hnojení	
3. rok	Řez vinné révy		Vyvazování letorostů	Jarní postřik (kumulus, sulka)	Čištění kmínků	Osečkování, osdstraňování listů i hroznů, ošetřování (4-6 postřiků)			Sběr hroznů		Hnojení	

Zdroj: Sofie Joosse (2005), vlastní zpracování

Leden – za pěkného počasí práce na vinici začíná řezem, který obvykle končí v únoru. Ve sklepním prostoru probíhá příprava vína na lahvování.

Únor – kontrolují se a opravují stroje, zajišťují se sazenice na výsadbu a ve vinicích se dokončuje řez.

Březen – jarní práce ve vinici začínají odoráním půdy, která v zimě chránila jednotlivé sazenice. Následuje kultivace půdy, vyvazování letorostů k drátěné sponě.

Duben – vinaři hodnotí vína, diskutují o nich a účastní se místních a oblastních výstav vín. Většina vína je vyškolena a připravena na lahvování. Na vinicích se provádí jarní postřik.

Květen – je třeba kultivovat půdu a odstranit plevel mezi řádky.

Červen – nastává vegetační období, kdy po odkvetení vinic vyráží bujné výhonky. Vinaře čeká zastrkávání mladých letorostů a vylamování zálistků.

Červenec – stříháním letorostů a přebytečných hroznů vinař snižuje zatížení keřů a šetří rostlinám energii na růst zdravých plodů. Je zapotřebí ničit plevel a užívat postřiky.

Srpen – sklepní hospodářství se začíná připravovat na vinobraní. Při ideálním počasí první sklizně začínají koncem srpna.

Září – vinobraní – je nejdůležitější dobou vinařského roku. Harmonogram sklizně raných i pozdních odrůd se stanoví podle počasí – ideální čas nastává, kdy je obsah přírodních cukrů a kyselin v optimálním poměru. Z vinic se úroda šetrně dopravuje do místa zpracování.

Říjen – některé mošty již kvasí ve sklepech, ve vinicích dál probíhá sběr pozdních odrůd.

Listopad – ve vinicích se priorává k jednotlivým sazenicím zemina. Ve sklepech se vinař zabývá školením a stáčením vín. Na sv. Martina 11. 11. se poprvé přituká mladými víny pod označením „Svatomartinské“.

Prosinec – vinaři a jeho přátelé pozvedají sklenky mladého jiskrného vína a plánují příští rok.

3.4.3 Výroba vína

Výroba vína je specifický a docela složitý proces zahrnující množství operací. Pod označením produkce vína se rozumí přeměna hroznů v mošt a následně ve víno. Základem výroby jsou moštové hrozny, které by měly být zpracovány nejlépe tentýž den, ve kterém probíhala sklizeň. Po odstopkování, mletí, odzrňování a vzniku rmutu nastává macerace. Jedná se o nakvašení bobulí, přičemž se do moštu uvolňují v nich obsažené látky, jakými jsou barviva a třísloviny. Délka macerace ovlivňuje barvu vína. U bílých vín trvá několik hodin až dní, u červených to jsou týdny. Následným lisováním se oddělí tekutina od pevných částí a nastává fermentace neboli kvašení. Při kvašení přeměňují kvasinky cukr na alkohol a oxid uhličitý. U červených vín probíhá ještě jeden důležitý krok: malolaktická fermentace, kdy se kyselina jablečná přeměňuje na jemnější kyselinu mléčnou. Posléze probíhá školení vína, jeho zrání a závěrečná operace (stáčení, čiření, filtrace a lahvování) (Kraus et al. 2008).

3.5 Vinařská podoblast Slovácká

Vinařská podoblast Slovácká je jedna ze čtyř podoblastí ležících ve vinařské oblasti Morava. Částmi svého území zasahuje do čtyř okresů: Hodonín, Kroměříž, Uherské Hradiště a Břeclav a dvou krajů Zlínského a Jihomoravského. Zahrnuje 118 vinařských obcí a je složena z původních vinařských oblastí: mutěnická, bzenecká, kyjovská, strážnická, uhersko – hradištská a Podluží (Bureš 2013). Je definovaná pěstitelským principem podle vinařských oblastí, a proto není přesně totožná, i když dosti podobná, jako region Východního Slovácka, což je pojem sociologický a etnografický. 71 vinařských obcí se nachází v okrese Hodonín, 33 vinařských obcí je rozloženo v okrese Uherské Hradiště, 8 obcí se nachází v okrese Břeclav, 2 vinařské obce jsou v okrese Kroměříž a 4 vinařské obce zasahují do Zlínského kraje. Zatímco ostatní vinařské podoblasti nesou název podle významné vinařské lokality, zde je název odvozen od národopisného názvu celé oblasti (Dudák 2011).

3.5.1 Pěstitelské členění

Podoblast vinařská Slovácká - Podluží

Na jihu Slovácka se rozprostírá krajina zvaná Podluží, kde většina vinařských obcí leží v údolnici řeky Moravy, kudy vanou ochlazující severovýchodní větry. Příhodná stanoviště

pro vinice jsou na úbočích terénního zlomu nad říčkou Kyjovkou nebo na výše položených rovinatých pozemcích s lehkou půdou. Nízká nadmořská výška a lehká půda stupňují intenzitu letních teplot, takže se zde dosahují vína s výrazným odrudovým charakterem. Daří se tady hlavně Rulandskému bílému i šedému, Ryzlinku rýnskému, a z červených vín Zweigeltrebe, Frankovce nebo v Moravské Nové Vsi vyšlechtěné odrůdě Cabernet Moravia. Severně nad Podlužím je členitý, kopcovitý terén s vinicemi výše položenými, kde již není tak patrný vliv teplého jižního proudění v období zrání hroznů, a proto tam vznikají vína se svěžím charakterem, které kromě kyseliny přinášejí i aromatické látky, které vznikají na začátku zrání bobulí a které se v nich uchovávají v místním mikroklimatu delší dobu. Leží tady dvě významná vinařská centra Mutěnice s Výzkumnou vinařskou stanicí a Polešovice, kde byla vyšlechtěna odrůda Muškát moravský. Dalšími významnými vinařskými obcemi jsou Šardice, Čejč, Hovorany a Terezín.

Podoblast vinařská Slovácká – severní okraj

Severní okraj Slovácka tvoří na západě vinorodé stráně Ždánického lesa s obcemi Ždánice, Archlebov a Žarošice. Vinice roztroušené řídko po kraji pak poněkud zhoustnou kolem Kyjova, Vážan, Moštěnic, a hlavně kolem Polešovic. Severní výspou Slovácka je Uherskohradištsko, kde se vinice rozrostly do větších ploch. Jsou rozhozeny po krajině ve vyšší nadmořské výšce a využívají jižní stráně kopcovitého terénu. Daří se tady hlavně Ryzlinku rýnskému, Muškátu moravskému a obzvláště odrůdě Müller – Thurgau. Ve střední části severního okraje oblasti, ale poněkud jižněji leží Bzenec, město s dlouhou vinařskou historií. Ve Bzenci vzniklo kdysi jedno z prvních vinařských družstev, které se proslavilo vínem z Ryzlinku rýnského nazývaným Bzenecká lipka. Nejvýchodnější část Slovácka leží na předhůří Bílých Karpat. Viniční tratě se odlišují od ostatních moravských vinařských podoblastí tím, že je tady mnoho vinic vysázeno na těžkých půdách vzniklých z původních jílu. Jsou to půdy vododržné a réva na nich čerpá výživu i v horkých létech. Daří se v nich burgundským odrudám a Sylvánskému zelenému. Kde je půda kamenitá a více záhřevná se daří Ryzlinku rýnskému.

Jižní část podoblasti patří k historicky nejzajímavějším. Byly zde nalezeny pozůstatky křesťanství spojené s Velkomoravskou říší, můžeme zde obdivovat pozůstatky nejstarších křesťanských kostelů nacházejících se v Mikulčicích, v okolí Uherského Hradiště nebo v Modré u Bělehradu, a právě víno bylo neodmyslitelnou součástí náboženských obřadů. Je patrné, že církve ovlivnila rozvoj místního vinohradnictví a vinařství ať už se jednalo o cisterciánský klášter ve Velehradu, františkánský klášter v Uherském Hradišti nebo arcibiskupský zámek v Kroměříži. Vinařství a vinohradnictví se věnovala také šlechta, největší stopu zde zanechali pánové ze Žerotína a na Hodonínsku pánové z Lipé. V podoblasti slovácké nalezneme vedle vyhlášených vinařských měst Kyjov, Strážnice, Uherské Hradiště a Hodonín, která jsou dokladem vinařství měšťanského také bezpočet vinařských vesnic a sklepních uliček (Kraus et al. 2008).

3.5.2 Sklepní areály

Vinohradnické stavby nazývané vinné sklípky sloužily hospodářskému a technickému využití, tedy ke zpracování hroznů, uskladnění vína a potřebného vinařského a vinohradnického náčiní. Tomu byl podřízen i prostý funkční vzhled budov. Výsledek byl ovlivněn místním materiálem a místním výtvarným cítěním. Stavěly se přímo v oblasti jako součást usedlosti, ale častěji tvoří samostatný areál. Na okrajích vinohradů ve větší či menší vzdálenosti od vesnice. Označují se jako „búdy, preshauzy nebo sklepy“. Některé jsou známé pod souborným jménem např. Plže u Petrova, Nechory u Prušánek, Šidleny poblíž Milotic. Vývoj a proměny těchto areálů ovlivňovaly ekonomické, přírodní i politické podmínky. Sklepy nejen vznikaly, ale také zanikaly nebo měnily svou funkci v důsledku sociální situace, vzrůstajícího počtu obyvatelstva a nepochybně i v důsledku chorobami decimovaného vinohradnictví a vinařství. Zejména ty búdy, které se nacházely v těsné blízkosti obce, se využívaly i k nouzovému bydlení výměnkářů nebo mladých rodin. Příkladem nouzového bydlení z lisoven je znám z řady vinařských obcí např. Mutěnic, Vlčnova a dodnes je v zástavbě obce patrný. Mnohé sklepy zanikly po druhé světové válce, z nichž bylo vyhnáno obyvatelstvo německého původu. Poměrně jednotný vzhled sklepů a lisoven se začal měnit od druhé poloviny 20. století. Souvisí bezpochyby s bezvýchodností panujícího politického systému, který lidem neumožňoval jinou seberealizaci než kutilství, chovatelství, zahrádkářství včetně vinaření a chalupaření. Vinař, který v obci, kde vlastnil sklep, nebydlel, potřeboval místnost pro odpočinek a přespaní. To začalo měnit funkce a ze sklepů se stávaly více účelové stavby, které kromě technické a účelové funkce mají naplnit ještě další požadavky zajistit posezení a ubytování s komfortem odpovídající době. V 60. a 70. letech tyto přístavby dost nešťastně kopírovaly dobové stavební patvary, neforemné krabice s plochou střechou a lodžii v průčelí. Později se ke svému slováckému původu hlásí žudrem (vstupní průčelí) a přebujelou výzdobou téměř všech ploch. Autory výzdoby byli a stále jsou místní výtvarníci, kteří často působí i v blízkém okolí, což zase, vede k zavlékání charakteristických regionálních typů ornamentů do sousedních oblastí např. malářečky z Podluží, malují búdy v Mutěnicích. Kromě ornamentální výzdoby vycházející z místní tradice se na přelomu 20. a 21. století rozmohly malované velkoplošné krajinné motivy. Tradiční vzhled vinohradnických staveb se podařilo zachovat v lokalitách, které byly prohlášeny za památkové rezervace. Nejstarší je Vesnická památková rezervace Petrov – Plže v okrese Hodonín vyhlášená v září 1983. V roce 1995 byla prohlášena Vesnická památková rezervace Pavlov v okrese Břeclav, následovaly Blanice – Stará Hora v okrese Hodonín, Veletiny – Stará hora a Vlčnov – Kojiny, obě v okrese Uherské Hradiště. Díky tomu se podařilo zachovat v uvedených lokalitách tradiční urbanistické i architektonické řešení sklepních areálů. Kromě staveb, které nezastírají svou původní funkci, vyrůstají ve sklepních areálech objemem a tvarem předimenzované penziony a hotely, které přiznávají, že jejich účelem je ubytovat co nejvíce lidí. Tento trend sílí od konce 20. století a lze jej dát do souvislosti s vinařskou turistikou podporovanou projektem Moravských vinařských stezek a sítě cyklistických tras vedoucích vinohrady a sklepními areály, které jsou známé také jako „sklepní uličky“ přejaté z německého Kellergasse, který však neodpovídá realitě, neboť sklepy se budovaly v řádcích, nikoli v uličkách (Matuszková 2012).

Obrázek č. 4 - mutěnické budy

Zdroj: autor

3.5.3 Vinařské stezky

Slováckou vinařskou podoblastí prochází několik vinařských stezek pojmenovaných podle vinařských oblastí a několik stezek pojmenovaných podle odrůd typických pro tuto oblast (Obůrková 2013). Vinařské stezky jsou předmětem dotací cestovního ruchu zakomponovaných do dotačního systému ČR.

Mutěnická vinařská stezka

Mutěnicko tvoří přechod mezi severními a jižními podoblastmi pěstování vinné révy na Moravě. Převážně rovinná 65 km dlouhá trasa mírně zvlněnou krajinou Kyjovské pahorkatiny se dá rozdělit do dvou menších okruhů, vede po dobře sjízdných, zpevněných polních cestách.

Vinařská stezka Podlužím

Stezka rovinným Podlužím dosahuje délky 115 km, silniční úseky se střídají s polními cestami a na několika místech lze obdivovat ojedinělé ukázky lidové sklepní architektury. Jižní část stezky vede ke dvěma významným slovanským sídlištím Pohansko a Valy u Mikulčic, severním směrem zavítá trasa do Kyjovského Dolňácka.

Kyjovská vinařská stezka

85 km dlouhá s náročnějším kopcovitým profilem. Trasa kopíruje ráz mírně zvlněné Kyjovské pahorkatiny i podhůří Chřibů s několika dalekými výhledy. Další větvení navazuje na stezky procházející sousedními oblastmi Mutěnickem a Bzeneckem.

Bzenecká vinařská stezka

Nejkratší 26 km dlouhá stezka vede většinou po silnicích třetí třídy Kyjovskou pahorkatinou v okolí Bzence a Vracova přechází do dolnomoravského úvalu. Trasa okruhu navazuje na Kyjovskou, Uherskohradištskou a Strážnickou vinařskou stezku.

Strážnická vinařská stezka

Klíkatá 101 km dlouhá stezka vede převážně po klidných silnicích, přibližně 20 km tvoří zpevněné nebo travnaté polní cesty. Rovinatá trasa se zvedá pouze v podhůří Bílých Karpat a v několika úsecích Hluckou pahorkatinou. Díky bohatému větvení stezka propojuje Strážnicko s vinařskými stezkami Podlužím, Uherskohradištskem a okolím Bzence.

Uherskohradištská vinařská stezka

Ideální trasa pro rodinné celodenní výlety měří 75 km a vede mírně zvlněnou pahorkatinou po klidných silnicích a cyklostezkách. Jejím srdcem je metropole Uherské Hradiště, odkud stezka míří do Kostelan. Další cesta pokračuje podél řeky Moravy do Polešovic nebo na jih do lázeňského městečka Ostrožská Nová ves (MVS 2021).

Obrázek č. 5 – Moravské vinařské stezky

Zdroj: Moravské vinařské stezky (2013)

Stezka Muškátu moravského

25 km dlouhá stezka turisty naučí rozeznávat odrůdy révy vinné ve vinicích a nabídne také řadu pěkných panoramatických výhledů do vinic. Trasa vede přes Kunovský les do Kostelan nad Moravou, Nedakonic, a Polešovic, kde byl Muškát moravský vyšlechtěn. Odtud pokračuje přes Važany, Tučapy a Boršice do Zlechova a přes Staré město se vrací zpět do Uherského Hradiště.

Stezka Rulandského bílého

45 km dlouhá okružní stezka začíná i končí v Uherském Hradišti a zavede turisty do míst, kde se pěstuje tradiční burgundská odrůda. Vede přes Staré město, Zlechov, Tupasy, Velehrad, Jalubí, Trabllice, Dolinu, Kudlovice a Babice (Obůrková 2013).

Stezka Ryzlinku rýnského

Také v sousedním Rakousku mají své vinné stezky pojmenované podle odrůdy. Nejznámější Der Welschriesling, která svou částí zasahuje na naše území a nese jméno po odrůdě pěstované v příhraničním kraji Ryzlinku rýnském. Jedná se o okruh dlouhý asi 52 km, který prochází rakouskými i několika českými městy. Začíná ve městě Großkrut a pokračuje do města Herrnbauergarten a Schrattenburg, kde se nachází plně funkční mlýn. Poté cesta směřuje na naše území do Valtic. Z Valtic se přes město Reintal vrací zpět do Großkrut v Rakousku (Weinstrase 2010).

Stezka Veltlínského zeleného

Der Valtiner je vinařská stezka pojmenovaná po odrůdě Veltlínké zelené. Je dlouhá 73 km a prochází několika většími rakouskými městy. Trasa začíná ve městě Laa a. d. Thaja. Zajímavostí tohoto města je vodní hrad s pivovarským muzeem. Dále pak stezka pokračuje na kopec Galgenberg, který je celý porostlý vinicemi. Další zajímavou obcí je Falkenstein, nad kterým se rozkládá zřícenina hradu. Hrad byl založen v roce 1050 a do raného středověku tady údajně zasedal vinařský soud, který řešil spory mezi Čechami a Rakousy, týkající se dovozu a prodeje vína. Posledním městem na vinařské stezce je Poysdorf, ze kterého se stezka vrací zpět do Laa a.d. Thaya (Wine bussines 2011).

3.5.4 Vinařská turistika

Dotace sektoru vinohradnictví jsou uplatněny přímo – ve formě dotací podnikatelům podle systému produkce (konvenční vs. integrovaný systém). Další dotace jsou uplatněny nepřímo, prostřednictvím alokace programu rozvoje venkova ve prospěch turistiky na venkově a ve prospěch místním akčním skupinám působícím na venkově. Vinařská turistika je součástí agroturistiky, která je dnes moderním trendem nabízející prožít prodloužený víkend nebo

dovolenou aktivně v kontaktu s přírodou. Je považována za jednu z alternativních forem cestovního ruchu na mezinárodní úrovni. Spojuje produkci vína s aktivitami cestování zejména v zemědělských oblastech, protože zahrnuje zájem o produkci vína, ale také vyžití při aktivitách ve vinicích (Stavrinoudis et al. 2012). Vinařství na jihu USA nabízí kromě ochutnávky vín také jiné produkty vyrobené z místní odrůdy révy vinné a seznamuje turisty s místní kuchyní (Alonso 2011)

Cestovními kanceláři jsou stále častěji nabízeny zájezdy s vinařskou tematikou, dokonce ve světě vznikají nové zaměřené pouze na zájezdy tohoto typu. Nejčastěji se jedná o jednodenní výlety do vinných sklepů spojených s prohlídkou celého vinařství, vinic a následnou degustací vín s odborným výkladem (Hall & Sharpes 2000).

Vinařská turistika je často vnímána jako prostředek, který znamená zvýšení prodeje vín, ale ve skutečnosti nejde jen o tento prodejní cíl. Tento druh turismu může poskytovat nové možnosti pro vinařskou distribuci zejména malým vinařům k utváření jejich značky a identity. K rozvoji úspěšné vinařské turistiky v regionech je zapotřebí hlavně hodně času, úsilí i peněz (Carlsen & Carters 2006).

Bylo dokonce provedeno několik zahraničních studií, které se zabývají charakteristikou a chováním turistů, kteří cestují do vinařských regionů. Podle autorů Bruwera a Alanta (2009) jde o kombinaci zahraničních i domácích turistů středního věku, kteří představují vysokou socioekonomickou úroveň z hlediska vzdělání, povolání a příjmů, jejichž motivací je ochutnávka vína a poznání místa, kde se víno vyrábí. Thach et al. (2002) se na základě provedeného průzkumu domnívají, že motivace turistů k návštěvě vinařského regionu se liší podle zemí. Uvádějí, že turisté z Evropy či Asie se zaměřují především na kvalitu vína, jídla a architekturu vinařských obcí, kdežto turisté z Austrálie nebo Ameriky jezdí spíše za zábavou a posezením s přáteli.

Vinařská turistika se na Slovákku začala rozvíjet po roce 2002, kdy se zrodil projekt Moravských vinařských stezek. V současnosti je vinařská turistika plnohodnotnou součástí nabídky vinařských služeb. Řada středních a malých vinařů zařadila do svých služeb trvalou nabídku návštěv, degustací, občerstvení a ubytování. Prodej ze dvora je pro mnohé z nich nejefektivnějším způsobem propagace vlastních produktů.

Legendou vinařské turistiky se stal Festival otevřených sklepů. Otevřel již 750 sklepů a přivítal kolem 34 000 návštěvníků. Milovníci vín a vinařské turistiky se zde osobně setkávají s vinaři a jejich víny. Na každém festivalu se naučí poznat nejen specifická vína určitých podoblastí, ale v každém sklepě i rukopis vinaře. S rostoucí turistickou atraktivitou se znovu obnovují tradice hodů, dožínek, fašanků, zarážání hory, svěcení vína a mnoho dalších (Flamik 2012).

Seznam akcí na Slovákku:

- Duben – Košt vín ve Vlkoši u Kyjova
Festival otevřených sklepů v Podluží
- Květen – Otevřené sklepy Duňanská hora
Putování po Blatnických búdách
Jízda králů ve Vlčnově
- Červen – Letní otevřené sklepy Moravská Nová Ves
- Srpen – Galerie rulandských vín v Kyjově

Září – Bzenecké krojované vinobraní

Listopad – První mladá vína v Martinských Šidlenách (Vinařský fond 2020)

3.5.5 Zajímavosti Slovácka

Vinařská podoblast Slovácká nenabízí pouze vinařskou turistiku, ale láká také turisty k návštěvám i jiných zajímavostí.

Zámek Milotice

Státní zámek Milotice nazývaný perlou Moravy je unikátně zachovaným komplexem barokních staveb a zahradní architektury. Zámecké interiéry nabízí pohled do životního stylu a zvyklostí posledních majitelů rodu Seilern – Aspang. K zámeckému areálu patří francouzská barokní zahrada, bažantnice, oranžerie, konírna a jízdárna. Velkým lákadlem pro turisty je možnost zapůjčení dobového kostýmu i lidového kroje, ve kterém je možno se projít po zámeckých zahradách nebo vyfotit na nádvoří.

Blatnice

Blatnice pod svatým Antonínem leží pod posledními západními výběžky Bílých Karpat. Zdaleka viditelnou dominantou je kaple sv. Antonína Paduánského na Blatnické hoře, poutní místo, kde se každoročně poslední srpnovou nedělí koná krojovaná pouť. Blatnici proslavilo známkové víno Blatnický Roháč, vyráběné podle původní receptury z odrůd Ryzlink rýnský, Rulandské bílé a Sylvánské zelené. První moravské víno oceněné zlatou medailí na mezinárodní výstavě v Paříži nese název podle viniční tratě Roháče. K návštěvě láká také památková rezervace přízemních lisoven s vinnými sklepy Stará hora.

Bat'ův kanál

Vodní turistika je v České republice poměrně vzácná. Výjimku představuje Bat'ův kanál, turistická vodní cesta protínající Slovácko od severu k jihu. Technická a zároveň i přírodní památka vybudovaná v letech 1934-1938 na řece Moravě pro zemědělské závlahy a nákladní lodní dopravu, je v dnešní době splavná z Kroměříže až do Hodonína.

Skansen Strážnice

V letech 1973-1981 vznikl ve Strážnici rozsáhlý skansen, který v ucelených areálech představuje 65 objektů lidového stavitelství, typických pro jednotlivé oblasti jihovýchodní Moravy. Ukazuje, jak se žilo v horských oblastech Bílých Karpat i v úrodných nížinách, kde se odedávna pěstovala réva vinná. V areálu se koná spousta akcí včetně Mezinárodního folklórního festivalu Strážnice (Obůrková 2013).

3.5.6 Tradiční výrobek Slovácka

V roce 2008 vznikl projekt Regionu Slovácko „Tradiční výrobek Slovácka“ jehož hlavní náplní je prezentace regionu prostřednictvím využití jeho specifík, podpora tradičních výrobků i výrobců. Protože evropská značení kvality (CHOP a CHZO) mohou být pro drobnější podnikatele příliš administrativně náročné je regionální přístup k labelu mnohdy snadnější a stejně nebo dokonce i více užitečný. V souvislosti s projektem byla zavedena značka „Tradiční výrobek Slovácka“, která zaručuje především kvalitu výrobků, jejich vazbu na vymezené území, tradici výroby, ale hlavně šetrnost k přírodě. Je udělována na 5 let na základě odborné komise.

Značka si klade za cíl:

- identifikaci těchto výrobků a jejich spojitost s regionem
- zvýšení zájmů o podporu lidových tradic a tradičních výrobků
- pomoc tradičním výrobcům prostřednictvím zájmu veřejnosti a prodeje výrobků
- šíření čistě tradičních výrobků
- prohloubení destinační identity

V současné době je více jak 70 výrobců nositeli značky. Výrobek je možné zakoupit v informačních centrech regionu, turisticky navštěvovaných objektech, na webových stránkách www.tradicnivyrobek.cz nebo přímo od výrobce na trzích a jarmarcích. Výrobek je označený značkou nebo štítkem (Tradiční výrobek 2021).

Obrázek č. 6 – Označení Tradičního výrobku Slovácka

Zdroj: tradicnivyrobek.cz

3.6 Podpory v sektoru vinohradnictví a vinařství

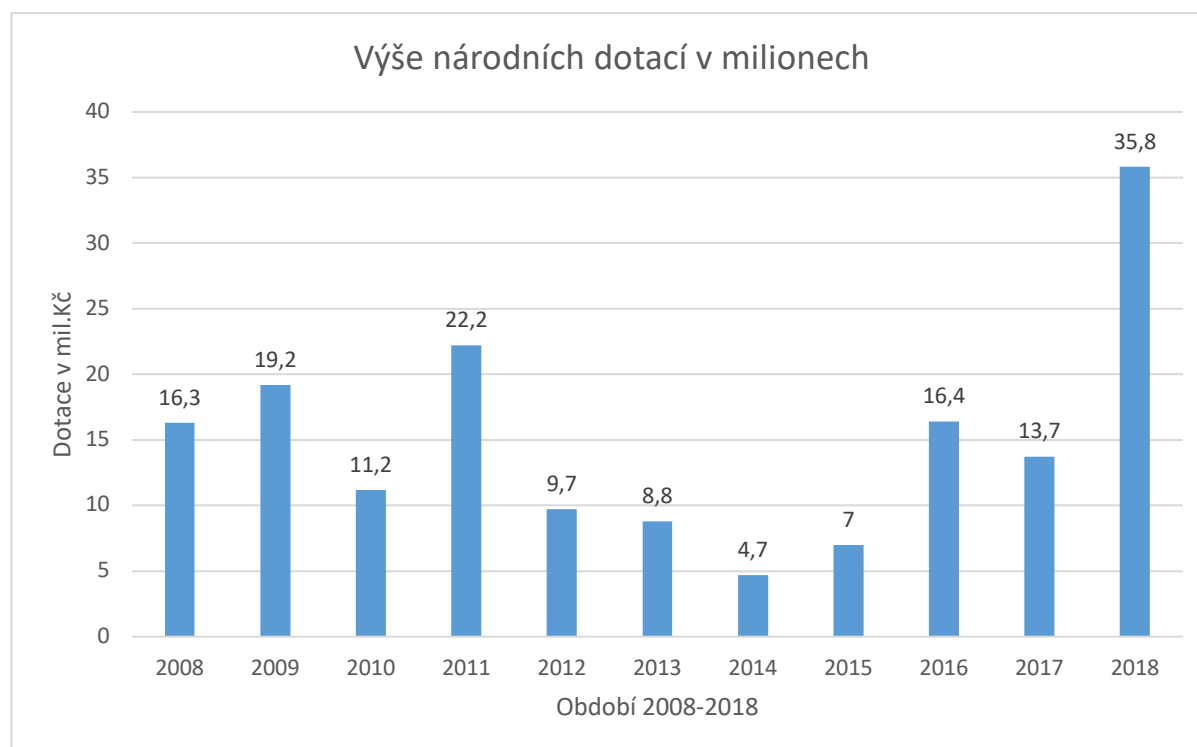
Vinohradnický a vinařský sektor je podporován z národních finančních prostředků a prostřednictvím dotací Evropské unie. Finanční podpory je možné rozdělit na:

- Podpory z prostředků ČR
- Podpory z prostředků EU
- Podpory z prostředků ČR i EU

3.6.1 Podpory z prostředků České republiky

Národní dotace

Národní dotace jsou poskytovány Ministerstvem zemědělství a vyplývají ze zákona č. 252/197 Sb., o zemědělství. V rámci programu je na základě schválených žádostí přiznána podpora na zavlažování vinic, podpora zaměřená na šlechtění révy vinné na vyšší odolnost proti biotickým a abiotickým činitelům, podpora na budování prostorových a technických izolátů množitelského materiálu révy vinné, podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurence schopnosti. Od roku 2008–2018 se na národních dotacích vyplatilo cca 165 milionů korun. Největší částka byla vyplacena v roce 2018 a nejmenší v roce 2014 (viz. Graf č. 2).

Graf č. 2 – Výše dotací poskytnutých z národních programů v letech 2008–2018

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2009–2019, vlastní zpracování

Největší část národních dotací byla poskytnuta v letech 2008–2018 na podporu zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurence schopnosti ve výši cca 57 milionů. Na zavlažování vinic byla poskytnutá podpora ve výši cca 41 milionů, na šlechtění révy vinné na odolnost proti biotickým a abiotickým činitelům ve výši cca 41 milionů. Každoročně je státní podpora uvolněna na podporu evropské integrace nevládních organizací ve výši cca 1 milion korun viz. Tabulka č. 6 (Ministerstvo zemědělství 2009–2019).

Tabulka č. 6- Rozdělení národních dotací v letech 2008-2018

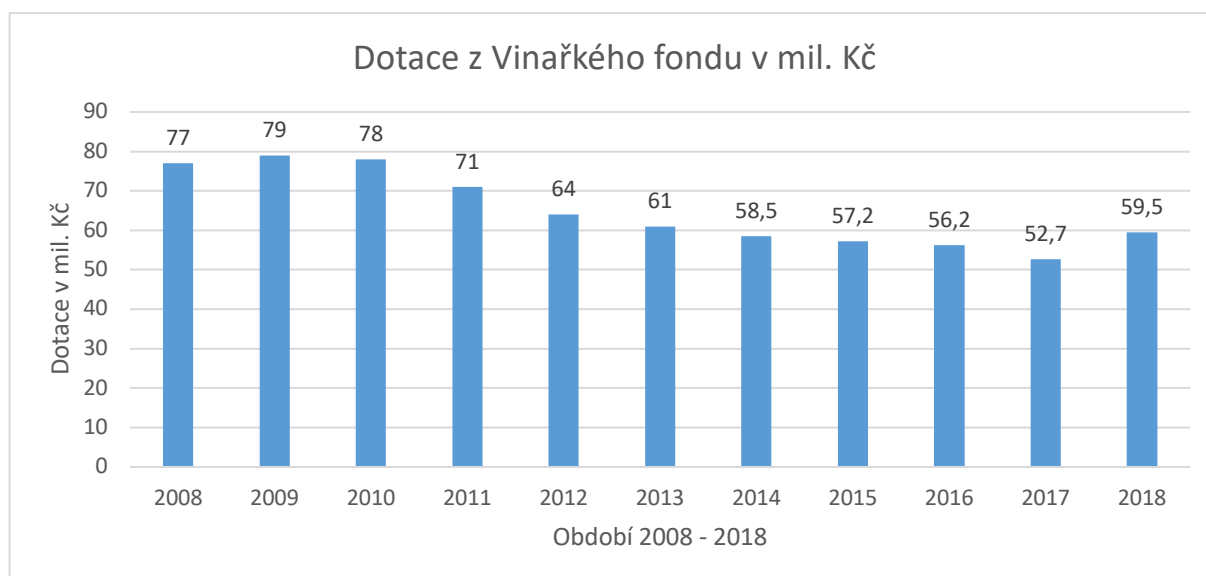
Podpora								
rok	závlaha vinic	biologickou a fyzikální ochranu	množitelský materiál	množitelský materiál a metody PCR	šlechtění révy	vydání publikací	podpora nevládních organizací	zpracování produktů a zvyšování konkurence schopnosti
2008	2 997 236	607 963	4 981 800	180 000	3 040 000	0	338 886	4 202 528
2009	901 272	146 321	2 852 900	4 213 910	5 019 210	0	159 021	2 464 427
2010	68 400	0	4 375 200	300 000	4 760 154	117 000	93 262	1 575 573
2011	2 080 800	0	1 820 769	300 000	2 553 644	0	124 702	15 386 473
2012	2 022 341	0	1 334 818	121 948	2 672 426	56 430	57 721	3 406 260
2013	2 643 000	0	635 780	234 264	2 546 390	175 440	95 964	2 140 135
2014	1 478 400	0	780 600	96 000	3 300 000	0	116 856	2 245 728
2015	4 107 000	0	106 232	0	985 600	0	71 821	1 682 686
2016	9 331 000	0	104 105	60 000	4 349 639	0	103 302	2 455 488
2017	6 120 000	0	0	0	6 648 733	0	92 000	658 013
2018	9 699 120	0	0	0	4 979 900	0	96 316	21 057 098
celkem	41 448 569	754 284	16 992 204	5 506 122	40 855 696	348 870	1 349 851	57 274 409

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2009–2019, vlastní zpracování

Podpory z prostředků vinařského fondu

Situační a výhledová zpráva Ministerstva zemědělství (2019) uvádí, že Vinařský fond podporuje marketing vína, prodej produktů a ochranu označování vína podle zeměpisného původu, informuje veřejnost o vinohradnictví a vinařství a o dalších významných skutečnostech souvisejících s vinohradnictvím a vinařstvím, podporuje uchování a rozvoj vinohradnictví a vinařství jako významné součásti evropského kulturního dědictví, dále podporuje rozvoj turistiky v oblasti vinohradnictví a vinařství.

Vinařský fond vydal v roce 2018 na propagaci prostředky ve výši cca 58,59 mil. Kč. Tato částka zahrnuje výdaje na komunikační kampaň značky „Vína z Moravy, vína z Čech“ (vč. kampaně na podporu růžových vín, značky „Svatomartinské“ či značení vín) a dále činnost Fondu dle ustanovení § 31, odst. 4, zákona č. 321/2004 Sb., realizovanou prostřednictvím smluvních vztahů a žádostí o poskytnutí podpory. Od roku 2008-2018 vydal Vinařský fond na propagaci prostředky ve výši cca 714 milionů. Největší částka byla vyplacena na propagaci v roce 2009 a nejméně peněz bylo vydáno v roce 2017 (Graf č. 3).

Graf č. 3 - Výše dotací poskytnutých z Vinařského fondu v letech 2008-2018

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2009-2019, vlastní zpracování

Podpory poskytované Podpůrným a garančním rolnickým a lesnickým fondem

Jedním ze základních pilířů dotační politiky Ministerstva zemědělství je Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond. Mezi jeho hlavní činnosti patří poskytování podpor formou dotací úroků z úvěru, finanční podporou pojištění, poskytování úvěrů a garancí nebo poskytování finančních prostředků určených ke snížení jistiny úvěrů. V současnosti poskytuje balíčky podpor pro zemědělské prvovýrobce, zpracovatele zemědělské produkce a podnikatele v oblasti zpracování dřeva a lesního hospodářství. Pro vinohradníky a vinaře jsou určeny především následující podpory:

Podpora ve formě dotace části úroků z úvěru:

- Program Zemědělec – jedná se o podporu zaměřenou zejména na realizaci dlouhodobých investičních záměrů. Žadatel investuje zejména do strojního zařízení, pořízení nebo vylepšení nemovitého majetku. Novinkou je možnost čerpání investičních úvěrů na nákup sadbového materiálu související s výsadbou nových vinic.
- Program Zpracovatel – v rámci tohoto programu jsou podporovány investice spojené se zpracováním zemědělského produktu k potravinářským účelům.
- Podpora nákupu půdy – cílem je umožnit pořízení zemědělské půdy jako primárního výrobního prostředku. Podporu mohou využít zemědělství podnikatelé, kteří jsou zároveň prvovýrobci spadající do kategorie malých a středních podniků.

Finanční podpora pojištění:

- Podpora pojištění-podprogram pojištění plodin – cílem je zajistit pojistné ochrany širokému okruhu zemědělců proti nepředvídatelným škodám. Předmětem podpory je úhrada částí nákladů prokazatelně vynaložených na platbu pojistného u pojištění speciálních plodin (včetně révy vinné).

Úvěry a garance:

- Úvěry na nákup půdy
- Podpora nákupu půdy
- Sociální zemědělství
- Zajištění úvěrů
- Investiční úvěry
- Provozní úvěry

3.6.2 Podpory z prostředků EU

Podpory v rámci společné organizace trhu s vínem

Ministerstvo zemědělství v Situační a výhledové zprávě (2018) uvádí: „Podpory v rámci společné organizace trhu s vínem se v roce 2018 poskytovaly dle nařízení vlády č. 142/2014 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhů se zemědělskými produkty v oblasti vinohradnictví a vinařství, ve znění pozdějších předpisů a dále podle nařízení vlády č. 147/2018 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhů se zemědělskými produkty v oblasti vinohradnictví a vinařství pro období 2019–2023, ve znění platném od 1. 8. 2018. Opatřeními byli přednostně podporováni mladí vinohradníci a vinaři a také ekologicky a krajinnotvorně významné pěstební lokality, které mají tradiční a historickou vazbu na výnosy českých králů v oblasti vinohradnictví.

V nařízení vlády č. 147/2018 Sb. došlo k úpravě termínu podávání oznámení o realizaci opatření (posunutí termínu z 30. 4. na 31. 5.), ke změně v neposkytování preferencí mladým vinohradníkům v souvislosti se stanovením pevných sazeb a k zavedení nového podopatření – Lis na hrozny v rámci opatření Investice“.

Podporována byla následující opatření:

Restrukturalizace a přeměna vinic s podopatřeními:

- Změna odrůdové skladby vinic
- Přesun vinice do svahu
- Technika zlepšující obhospodařování vinic

Investice na následující nová zařízení pro výrobu vinařských produktů:

- Dřevěný sud nebo uzavřená dřevěná nádoba na výrobu vína o objemu nejméně 600 litrů
- Speciální kvasná nádoba s aktivním potápěním matolinového klobouku pro výrobu červených vín
- Cross flow filtr na víno
- Lis na hrozny

Ve sledovaném období 2008-2018 bylo v rámci podpory SOT s vínem vyplaceno 2108 žádostí v celkové výši 1 029 000 000 Kč na restrukturalizaci vinic a 1048 žádostí v celkové výši 299 000 000 Kč na investice do zařízení viz. Tabulka č. 7.

Tabulka č. 7 – Podpory v rámci SOT s vínem za období 2008-2018

Název opatření	Počet žádostí	Výše podpory v mil.
Restrukturalizace a přeměna vinic	2108	1029
Investice na následující nová zařízení pro výrobu vinařských produktů	1048	299

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2009-2019, vlastní zpracování

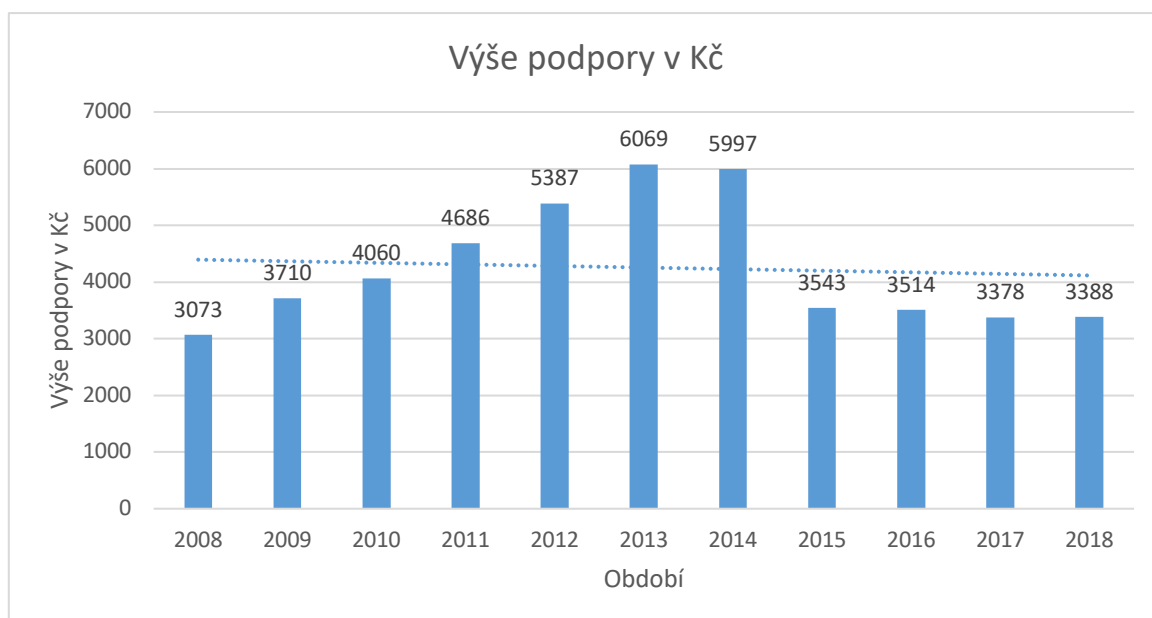
Podpory v rámci SAPS

Ve stávajícím období jsou tyto podpory nazývány základní podpory (Basic Payment Scheme). Tento název sjednocuje nejrůznější úzusy v pojmenování hektarových podpor, které jsou kontroverzním výdobytkem ekonomiky zemědělství po yčlenění do Evropy. Jsou to podpory s kontroverzní kontinuitou k dotacím zemědělským družstvům, které byly na východním Slovácku v době družstevnictví stále a stále bohatnoucí ze zdrojů státního rozpočtu. V ČR nazývané Single area payment scheme (tzv. SAPS) – jednotná platba na plochu. Snahou je zaručit pěstitelům stejnou výši podpory nezávisle na tom, co pěstují. Konkrétní podmínky upravuje nařízení vlády č. 50/2015Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů.

Podmínky pro poskytnutí podpory:

- minimální výměra činí v součtu všech DPB v Jednotné žádosti nejméně 1 ha zemědělské půdy v rámci deklarace na SAPS
- dotčené DPB musí být vedeny v LPIS na žadatele nejméně od data podání Jednotné žádosti do 31. srpna kalendářního roku, ve kterém žádá o podporu.
- řádné obhospodařování zemědělské půdy
- dodržování standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) a dodržování povinných požadavků na hospodaření (PPH), které jsou společně známy jako Cross Compliance (CC).

Graf č. 4 nám ukazuje výši sazby SAPS (Kč/ha), která byla vyplacena v letech 2008-2018 zemědělcům v České republice (MZe 2019). Nutno podotknout, že vinohradníci, kteří obhospodařují své vinice na rozloze do 1 ha, na tuto podporu nedosáhnou.

Graf č. 4 – Výše podpory v Kč na 1 ha obhospodařované půdy v letech 2008-2018

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2009-2019, vlastní zpracování

3.6.3 Podpory z prostředků ČR i EU

Podpory v rámci Programu rozvoj venkova

3.6.3.1 Program rozvoje venkova pro období 2007-2013

Hlavním cílem programu byla obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura.

Program rozvoje venkova obsahoval čtyři specificky zaměřené osy, jejichž součástí byly jednotlivé priority, opatření a cíle viz. Tabulka č. 8.

Tabulka č. 8 – Hlavní cíle programu 2007-2013

OSY	Název	Cíle
OSA I	Zlepšení konkurence schopnosti	Vytvořit silné a dynamické prostředí
OSA II	Zlepšování životního prostředí a krajiny	Vytvořit zemědělské systémy prospěšné živ. prostředí, přírodě i krajině
OSA III	Kvalita života ve venkovských oblastech	Vytvořit různorodé pracovní příležitosti
OSA IV	LEADER	Iniciovat vytváření a rozvoj místního partnerství

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2008, vlastní zpracování

Z Programu rozvoje venkova bylo v sektoru vinohradnictví a vinařství financováno agroenvironmentální opatření.

OSA II – 1.3. Agroenvironmentální opatření (AEO)

Opatření mělo za úkol podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které byly v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Dále podporovalo zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů i biologické rozmanitosti a údržbu krajiny. Všechna opatření byla realizována v podobě pětiletých závazků. Podmínky byly upraveny v nařízení vlády 79/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o podpory z prostředků EU (80 % nákladů) s kofinancováním ČR (20 % nákladů). Od roku 2013 činí podpora EU 75 % a ČR 25 %.

Přehled opatření:

A1: Ekologické zemědělství

A2: Integrovaná produkce

Za vydatné pomoci OSY III – 1.3. Podpora cestovního ruchu – byly na Slovácku vybudovány vinařské stezky (tj. síť místních nebo regionálních tras seznamující návštěvníky s historií vinařství a vinohradnictví), o kterých se podrobněji zmiňují v předcházejících kapitolách (MZE 2015).

3.6.3.2 Program rozvoje venkova pro období 2014-2020

Dne 26. 5. 2015 Evropská komise schválila finální znění základního programového dokumentu Programu rozvoje venkova ČR na období 2014-2020. Předpokládalo se, že díky tomuto programu do českého zemědělství poputuje téměř 3,5 miliardy EUR (více než 96 miliard korun). Z toho 2,3 miliardy EUR (62 miliard korun) bude z unijních zdrojů a 1,2 miliardy EUR (34 miliard korun) z českého rozpočtu.

Hlavními cíli programu byla obnova a zlepšení ekosystému závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program měl za úkol také podporovat diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj (Andersson et al. 2015).

Program v letech 2014-2020 měl šest základních priorit:

- Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech
- Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů
- Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství
- Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím

- Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětví zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu
- Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech (European Commission 2015).

Také z Programu rozvoje venkova pro období 2014-2020 bylo v sektoru vinohradnictví a vinařství opět financováno agroenvironmentální opatření a nově také Ekologické zemědělství, které bylo v minulém programu součástí opatření AEO.

M10 – Agroenvironmentálně – klimatické opatření (AEKO)

Opatření má za úkol podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Dále podporuje zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů i biologické rozmanitosti a údržbu krajiny. Tvoří ho podopatření Integrovaná produkce zaměřené na pěstování vinné révy postupy šetrnými k životnímu prostředí. Žadatelem je subjekt obhospodařující alespoň 0,5 ha vinic evidovaných v evidenci půdy LPIS. Podopatření je realizováno pomocí pětiletých závazků. Žadatel se vstupem zavazuje, že po celou dobu trvání závazku bude hospodařit v souladu s podmínkami daného podopatření, v souladu s podmínkami cross compliance a podmínkami danou platnou evropskou i národní legislativou.

Od roku 2020 již nelze čerpat podporu na AEKO, ale pouze na NAEKO, což je navazující program, který byl zřízen pro tzv. „přechodné období“, které potrvá do roku 31. 12. 2022.

M11 – Ekologické zemědělství

Předmětem dotace je zemědělská půda v režimu přechodného období nebo ekologického zemědělství s druhem trvalá kultura – vinice. Žadatelem může být pouze zemědělský podnikatel obhospodařující alespoň 0,5 ha vinic evidovaných v evidenci půdy LPIS. Zároveň je nutné plnit podmínky nařízení Rady (ES) č. 834/2007, nařízení Komise (ES) č. 889/2008 a zákona č. 242/200 Sb., o ekologickém zemědělství, v platném znění a dodržovat podmínky cross compliance (Státní zemědělský intervenční fond 2014).

3.6.4 Organizace podporující činnosti vinařů

V současné době působí v České republice mnoho vzájemně působících organizací a spolků, které pomáhají vinohradníkům a vinařům se v oboru dále vzdělávat, napomáhají jim s propagací jejich produktů, pořádáním výstav a soutěží, hájí jejich práva nebo prosazují jejich zájmy.

Vinařský fond ČR

Vinařský fond vznikl v roce 2002 na základě změny zákona č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství po vzoru v Německu a Rakousku. Před vstupem ČR do EU bylo

jeho úkolem podporovat výsadbu a obnovu vinic a podporovat propagaci prodeje vína. To vše za pomoci prostředků získaných od pěstitelů vinic, výrobců a dovozců vína ve formě platby odvodů a dále z prostředků získaných jako dlouhodobě návratnou finanční podporu od státu. Ke změně ve fungování došlo s novým vinařským zákonem č. 321/2004 Sb., který již výhradně podporuje marketing vína, prodej vína, rozvoj vinařské turistiky a informuje veřejnost o vinohradnictví a vinařství.

Vinařský fond podporuje prodej a marketing těmito způsoby:

- Přispívá na úhradu nákladů vynaložených na pronájem prostor při konání soutěží, přehlídek i výstav vín a jejich propagaci
- Přispívá na úhradu nákladů vynaložených na účastnické poplatky nebo pronájem výstavních prostor
- Přispívá na úhradu nákladů vynaložených na pronájem prostor pro konání seminářů, konferencí a školení s tematikou vinařství, vinohradnictví nebo someliérství, rozvoje turistiky v oblasti vinohradnictví a vinařství
- Poskytuje příspěvky na autorské honoráře a výrobu tištěných a audiovizuálních materiálů o víně, vinohradnictví nebo vinařství
- Zajišťuje poradenské služby pro přípravu žádostí o povolení přiznávat označení vína originální certifikace

Samotný vinařský fond přímo financuje velké marketingové projekty a kampaně jakými jsou:

- Vína z Moravy a vína z Čech
- Vinařská turistika
- Svatomartinské víno
- Růžové víno

Vinařský fond pracuje na obdobné bázi jako organizace v jiných zemích Evropy (Flamik 2012).

Národní vinařské centrum

Vytvoření obecně prospěšné společnosti s názvem Národní vinařské centrum bylo jedním z cílů projektu „Rozvoj vinařství na jižní Moravě“ realizovaného na přelomu 20. a 21. století a financovaného z prostředků Evropské unie (program PHARE) a prostředků Ministerstva zemědělství ČR. Důvodem založení byla stále silnější poptávka vinařské veřejnosti, která by na principech neziskové sféry poskytovala vinařům služby v nejrůznějších oblastech. Hlavní aktivity Vinařského národního centra:

- Pořádání Národní soutěže vín a degustační expozice vín oceněných titulem Salon vín
- Pořádání školení a seminářů pro odborníky i veřejnost
- Provozování specializovaného počítačového systému pro hodnocení vín
- Provozování specializovaného degustačního pracoviště na hodnocení vín
- Vydávání odborné vinařské literatury
- Obecná podpora a propagace českých moravských vín ve spolupráci s vinařským fondem
- Správa webové stránky našich vín www.wineofczechrepublic.cz (Kraus et al. 2005, Flamik 2012).

Svaz vinařů České republiky

Svaz vinařů České republiky, dříve Českomoravská vinohradnická a vinařská unie, byl založen ve Velkých Bílovicích roku 1993. Od počátků své existence hájí zájmy pěstitelů hroznů a výrobců vína jak na domácím trhu, tak vůči zahraničí. Členy jsou fyzické i právnické osoby podnikající v uvedených oborech a prostřednictvím vinařských spolků také drobní vinaři. V minulých letech se svaz zabýval především rentabilitou našeho vinařství a vinohradnictví a urychlenou obnovou vinic. Dnes se podílí na legislativě vinařského zákona a předpisů EU. Svaz vinařů je oficiální zastoupení našich vinařů v EU, kde pracuje na ochraně zájmů českých vinařů. Každoročně organizuje soutěž vín Grand Prix Vinex, je garantem mezinárodního veletrhu Vinex a nominačních podoblastních soutěží vín. Členům jsou poskytovány aktuální informace z dění v oboru. Mezi členské výhody patří slevy na účasti v soutěži Grand Prix Vinex a na publikace vydané svazem vinařů jako jsou Přehled odrůd, Vinařský slovník apod. (Kraus et al. 2005).

Nadace Partnerství

Významná nezisková organizace s celostátní působností. Zabývá se finanční podporou projektů v oblasti udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí. Realizuje projekty zaměřené na péči o veřejné prostranství nebo podporu udržitelné turistiky. Koordinuje turistickou infrastrukturu a dění na Moravských vinařských stezkách, organizuje řadu akcí a pravidelně se opakující turisticky velmi vyhledávaný Festival otevřených sklepů (Flamik 2012).

4 Metodika

Praktická část diplomové práce se skládá z potvrzení nebo vyvrácení stanovených hypotéz, z dotazníkového šetření a následné analýzy. Na závěr bude vysvětleno, jak produkce vína za pomoci dotací napomáhají v rozvoji regionu a místnímu obyvatelstvu.

4.1 Charakteristika vinařských podoblastí

Na základě údajů z relevantních zdrojů bude provedena charakteristika vinařských podoblastí Slovácké a Velkopavlovické, která nám poslouží k potvrzení nebo vyvrácení hypotézy H2: Míra dotací, na jednotku plochy je v korelaci k místnímu reliéfu vinařské oblasti a jeho okresů, ve kterých se nachází.

Vinařská podoblast Slovácká

Na jihu se vinařská podoblast Slovácká dotýká státních hranic se Slovenskem i Rakouskem. Její území pokračuje podél dolního toku řeky Moravy a zároveň podél hranice se Slovenskem. Na severu tvoří její přirozenou hranici Chřiby a Ždánický les. Osou západní části je říčka Kyjovka. Charakter severovýchodní části podoblasti ovlivňují Bílé Karpaty, díky nimž zde panují výrazně odlišné půdní i mikroklimatické podmínky, než jaké se běžně nachází na jižní Moravě. Na jihu v údolí řek Moravy a Kyjovky převládají půdy lehčí, zatímco místní půdy, jejichž podloží tvoří vápencové usazeniny, vrstvy pískovců a jílovců jsou těžší (Kraus et al. 2008).

Vinařská podoblast Velkopavlovická

Velkopavlovická vinařská podoblast se řadí svou rozlohou hned za Slováckou na druhé místo (Obůrková 2013). Oblast se nachází v nižší nadmořské výšce, vinice se rozprostírají na jižních a jihozápadních svazích. Střídají se zde vápenité jíly, slíny, pískovce a slepence.

Krajina má krásný a velmi členitý reliéf. Od Velkých Bílovic stoupá do kopců Hustopečské pahorkatiny a v úrodných rovinách pomalu klesá až k Brnu (Eliášek 2011).

Podle Dudáka (2011) se Velkopavlovická vinařská podoblast rozkládá od strání Dražanské vrchoviny na severu, po vodní nádrž Nové mlýny pod úpatím Pavlovských vrchů na jihu, a do posledních výběžků podhůří Českomoravské vrchoviny na západě, po stráně Ždánického lesa na východě. Místní úrodné roviny a svahy označuje Obůrková (2013) jako nejslunnější a nejteplejší místo České republiky. Slunce zde svítí 2000 hodin ročně, a proto se zde daří hlavně modrým odrudám, které pokrývají plochu 1995 ha v polohách s nižší nadmořskou výškou. To je nejvíce ze všech ostatních vinařských oblastí. Působením teplého podzimu se snižuje obsah kyselin a tvoří se červené barvivo. Obzvláště zde vyniká Frankovka a Modrý Portugal. Díky pestrému terénu a dalekým výhledům do krajiny je tato oblast atraktivní také pro milovníky cyklistických stezek (Vecheta 2016).

4.2 Kvantitativní metody: Hypotézy 2 a Hypotézy 1

Aby mohla být potvrzena nebo vyvrácena hypotéza H2: Míra dotací, na jednotku plochy je v korelaci k místnímu reliéfu vinařské oblasti, která byla pro diplomovou práci stanovena, bylo zapotřebí provést srovnání dvou vinařských oblastí a zjistit, jestli míru dotací ovlivňuje místní reliéf. Byly porovnávány dvě největší vinařské podoblasti Slovácká a Velkopavlovická. Z Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu byla vyžádána data o počtu obcí a velikosti jejich ploch v ha v letech 2008-2018 od obou vinařských podoblastí. Pomocí zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím byl vyžádán u Státního zemědělského intervenčního fondu soubor dat, který obsahuje informace o vyplacených prostředcích v rámci podpor jednotná platba na plochu (SAPS) a podpory vyplacené v rámci Programu rozvoje venkova. Pro období 2008-2013 budou použita data z Programu rozvoje venkova stanovená pro období 2007-2013 – OSA II 1.3. Agroenvironmentální opatření (AEO) a pro období 2014-2018 budou porovnávána data z Programu rozvoje venkova pro období 2014-2020 – M 10 Agroenvironmentálně – klimatické opatření (AEKO) a M 11 Ekologické zemědělství. Poměrně obsáhlý soubor dat byl vyfiltrován na kraje pouze na zlínský a jihomoravský, dále na okresy Břeclav, Hodonín, Uherské Hradiště, Kroměříž a následně z těchto krajů byly vyfiltrovány obce, které náleží pod Slováckou vinařskou oblast (k 31.12.2018 to bylo 118 obcí). Data z Programu rozvoje venkova budou použita také pro ověření hypotézy H1: Intenzita dotací v odvětví vinné révy je stabilní v přímé úměře k obhospodařované ploše. Získaný soubor dat byl pro přehlednost opět upraven na dotace vyplacené na integrovanou produkci a na produkci ekologickou. V rámci integrované produkce jsou dohromady zahrnuty částky za základní ochranu vinic a nadstavbovou ochranu vinic a v ekologické produkci je rovněž zahrnuta částka za ekologické zemědělství v přechodovém režimu.

4.3 Kvalitativní metody: Hypotéza 3

Hlavním záměrem a cílem dotazníkového šetření bylo získat potřebné informace o vinařích i vinohradnících, kteří v daném mikroregionu žijí a hospodaří. První část dotazníku je zaměřena na sociologii, strukturu vinic, pěstování a produkci produktů. Druhá část je zaměřená na podporu a marketing.

Pro dotazníkové šetření byla použita internetová aplikace Survio. Dotazník obsahuje 15 pouze uzavřených otázek. U většiny je nabízena pouze jedna odpověď, u tří otázek je možnost z výběru vícero odpovědí. Rozesílání probíhalo v průběhu měsíce ledna a ukončeno bylo začátkem února. Osloveni byli pouze vinaři a vinohradníci z Východního Slovácka. Jelikož se jedná pouze o malou skupinku 24 lidí, byli osloveni i vinaři z okolních vinařských obcí. Celkem bylo rozesláno 58 e-mailů získaných z internetových stránek místních vinařů. Dotazník vyplnilo celkem 36 respondentů, 17 vinařů na e-mail nereagovalo, 2 vinaři odpověděli, že svou činnost již ukončili. Návratnost odpovědí činí 62 %.

Dalším úkolem k objasnění hypotézy H3: Dotace nejsou jediným nástrojem ovlivňující pěstování a produkci vína bylo zapotřebí zjistit, zdali vinaři a vinohradníci využívají i jiné

podpory a jsou podporováni jinak než z vlastních zdrojů nebo národních či evropských fondů. Oslovené byly Místní akční skupiny, které spolupracují s vinaři i vinohradníky ve vinařské podoblasti Slovácké. Jedná se o MAS Východní Slovácko, MAS Kyjovské Slovácko a MAS Strážnicko. Získaná data z dotazníků a od MAS budou následně vyhodnocena a formou tabulek znázorněna.

5 Výsledky

5.1 Charakteristika zájmového území

Podle údajů Ministerstva zemědělství měla k 31.12.2019 vinařská podoblast Velkopavlovická 70 vinařských obcí 6576 pěstitelů a 4871 ha vinic. Vinařská podoblast Slovácká měla 118 obcí 7688 pěstitelů a 4469 ha vinic. Již z výše uvedených popisů oblastí je zřejmé, že i když vinařská oblast Slovácká má daleko více vinařských obcí, rozloha vinic je poměrně menší. Když se podíváme třeba na obce na Uherskohradištsku, tak tam na obec připadají řádově jen desítky hektarů vinic. Zatímco Velkopavlovická podoblast má osazeno vinicemi takřka vše, Pálavu i Dunajovské kopce. Z toho začíná být patrné, že místní reliéf bude mít vliv na míru dotací na jednotku plochy.

Obrázek č. 7 - Vinařské podoblasti

Zdroj: Bureš (2013)

5.2 Kvantitativní metody: Hypotézy 2 a Hypotézy 1

Ověření hypotézy H2: Míra dotací, na jednotku plochy je v korelaci k místnímu reliéfu vinařské oblasti.

Nejprve byla stanovena nulová hypotéza H_0 : Mezi přijatými dotacemi obou podoblastí nejsou významné rozdíly, a tudíž míra dotací na jednotku plochy není ovlivněna místním reliéfem. Alternativní hypotézou H_1 je potom: Mezi přijatými dotacemi obou podoblastí jsou významné rozdíly, a tudíž míra dotací na jednotku plochy je ovlivněna místním reliéfem. Byla testována hypotéza $H_0: \mu_1 = \mu_2$. Alternativní hypotéza byla formulována jako oboustranná, tzn. $A: \mu_1 \neq \mu_2$. Jelikož byly k porovnání dva soubory, v prvním kroku byl zvolen F – test o shodě dvou průměrů a ve druhém kroku dvouvýběrový t – test pro nezávislé vzorky. Obvyklá hladina významnosti byla stanovena $\alpha = 0,05$. Testování proběhlo v souboru MS Excel. Pokud po zhodnocení výstupu z programu neprokážeme opak, předpokládáme, že platí nulová hypotéza.

V programu MS Excel byly vytvořené 2 proměnné (1 proměnná je podpora pro Slováckou podoblast a 2 proměnná podpora pro Velkopavlovickou podoblast) a 12 případů (data za období 2008-2018), hodnoty jsou uváděny v Kč/ha.

Tabulka č. 9 – Tabulka zjištěných hodnot

Rok	Slovácká Kč/ha	Velkopav. Kč/ha
2008	114 925	213 881
2009	139 680	239 962
2010	151 052	260 597
2011	173 022	300 591
2012	200 331	399 209
2013	225 861	442 669
2014	222 561	437 418
2015	128 831	256 760
2016	131 290	255 404
2017	127 665	243 933
2018	128 218	242 858

F-Test

	<i>Slovácká</i>	<i>Velkopav.</i>
Mean	158494,1818	299389,2727
Variance	1639891285	7191767986
Observations	11	11
df	10	10
F	0,228023386	
P(F<=f) one-tail	0,014280839	
F Critical one-tail	0,335769113	

Průměr – počítá se ze všech hodnot v souboru

Proměnná	Průměr
Slovácká	158 494
Velkopavlovická	299 389

Medián – prostřední hodnota souboru

Proměnná	Medián
Slovácká	139 680
Velkopavlovická	256 760

t-Test: Two-Sample Assuming Unequal Variances

	<i>Slovácká</i>	<i>Velkopav.</i>
Mean	158494,1818	299389,2727
Variance	1639891285	7191767986
Observations	11	11
Hypothesized Mean Difference	0	
df	14	
t Stat	-4,972457175	
P(T<=t) one-tail	0,000102359	
t Critical one-tail	1,761310136	
P(T<=t) two-tail	0,000204718	
t Critical two-tail	2,144786688	

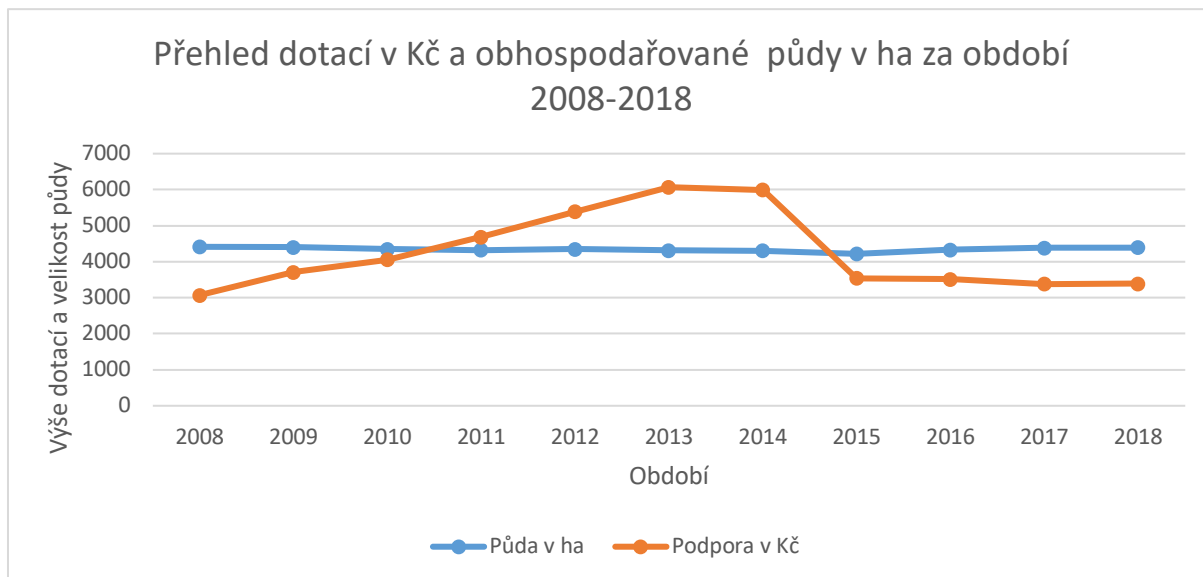
$$\alpha = 0,05$$

$$p = 0,000204718$$

$$\alpha > p \rightarrow H_0 \text{ se zamítá}$$

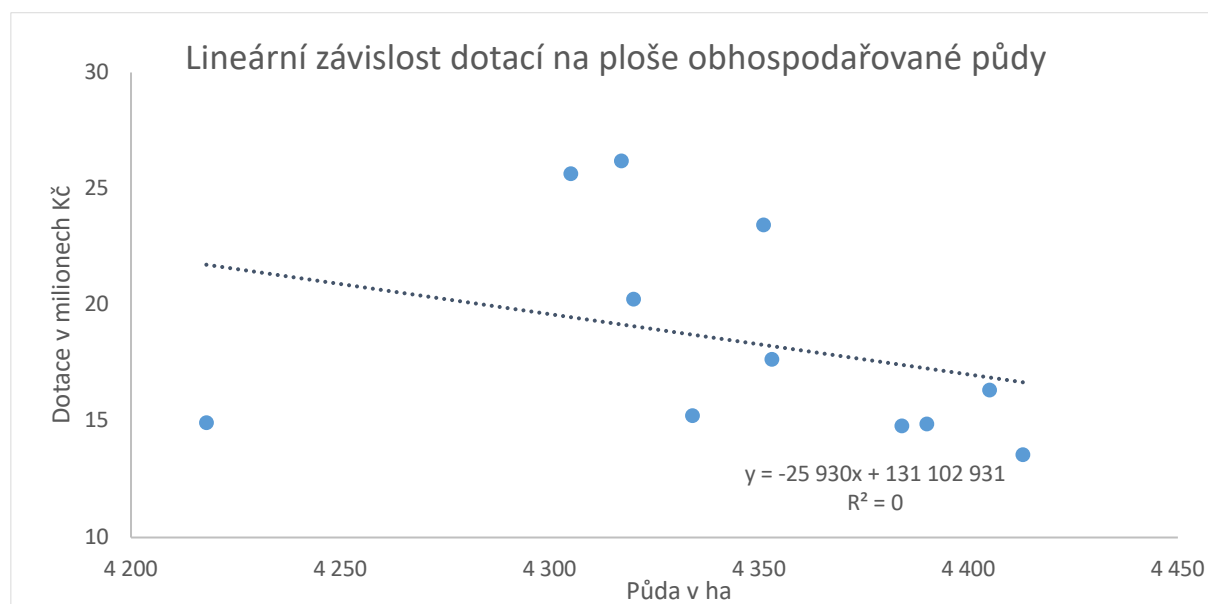
Test prokázal, že hodnota p je menší než hladina významnosti $\alpha = 0,05$ a tím se potvrdila platnost alternativní hypotézy. Z testu vyplývá, že mezi podporou pro Slováckou podoblast a podporou pro Velkopavlovickou podoblast je statisticky významný rozdíl. Tímto testem jsme si potvrdili, že míra dotací je v korelaci k místnímu reliéfu.

Na základě zaslaných materiálů z ÚKZÚZ a SZIF se mohla potvrdit nebo vyvrátit i další hypotéza H1: Intenzita dotací v odvětví vinné révy je stabilní v přímé úměře k obhospodařované ploše. Byly porovnány velikosti ploch vinic ve vinařské podoblasti Slovácké a dotace stanovené na jednotku plochy v letech 2008-2018 viz. Graf č. 5.

Graf č. 5 – Výše dotací na obhospodařovanou plochu v letech 2008-2018

Zdroj: MZe a ÚKZÚZ, (vlastní zpracování)

Graf č. 6 - Závislost dotací na ploše obhospodařované půdy

Zdroj: MZe a ÚKZÚZ, (vlastní zpracování)

Z grafu č. 6 můžeme vyčíst, že intenzita dotací v odvětví vinné révy je nezávislá na obhospodařované ploše. Korelační determinant $r^2 = 0$ znamená, že sledované prvky jsou na sobě lineárně nezávislé. Analýza dat prokázala, že intenzita dotací není stabilní v přímé úměře ani závislá na jednotce plochy. Stanovenou hypotézu H1 (Intenzita dotací v odvětví vinné révy je stabilní v přímé úměře k obhospodařované ploše) zamítáme. Je nutné podotknout, že sazba na jednotku plochy, stejně jako sazba kterékoli jiné dotace poskytované ze zdrojů EU, se stanovuje na základě rozpočtu (EU) a příslušného kurzu CZK/EUR pro daný rok. Sazby stanovuje každoročně MZe na základě již zmíněného rozpočtu EU.

Integrovaná a ekologická produkce révy vinné

V rámci Programu rozvoje venkova na období 2007-2013 byla podporována agroenvironmentální opatření, která zahrnovala tituly ekologické zemědělství a integrovanou produkci révy vinné. Podmínkou bylo uzavření závazku na 5 let a dodržování environmentálních opatření. Jedná se o podpory z prostředků EU (80 % nákladů) s kofinancováním ČR (20 % nákladů). Od roku 2013 činí podpora EU (75 % nákladů) s kofinancováním ČR (25 % nákladů).

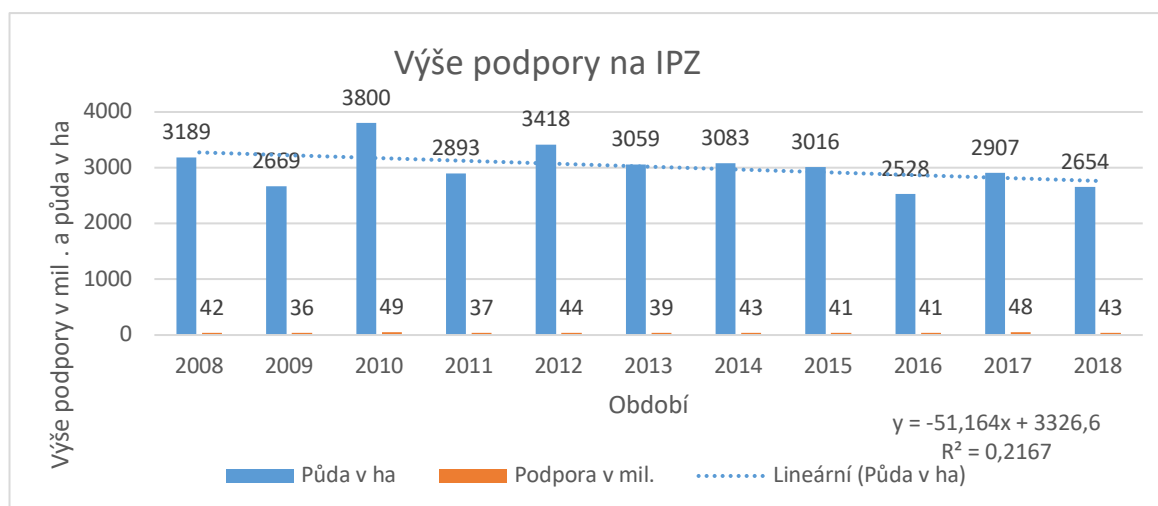
V rámci Programu rozvoje venkova na období 2014–2020 je pěstování révy vinné podporováno M 10 - Agroenvironmentálně-klimatickým opatřením a M 11 - Ekologickým zemědělstvím.

Podopatření 10.1.2 – Integrovaná produkce révy vinné – podporuje komplexní hospodaření ve vinicích s minimalizací vstupů, využívající postupy a technologie šetrné k životnímu prostředí. Dotace je vyplacena na ha dílů půdního bloku s kulturou vinic, na které žadatel pěstuje révu vinnou v alespoň minimální hustotě výsadby. Žadatel je povinen dodržovat zákaz používání stanovených účinných látek, omezení počtu aplikací vyjmenovaných přípravků na ochranu rostlin, povinné aplikace biologických preparátů a stanovené postupy údržby vinic.

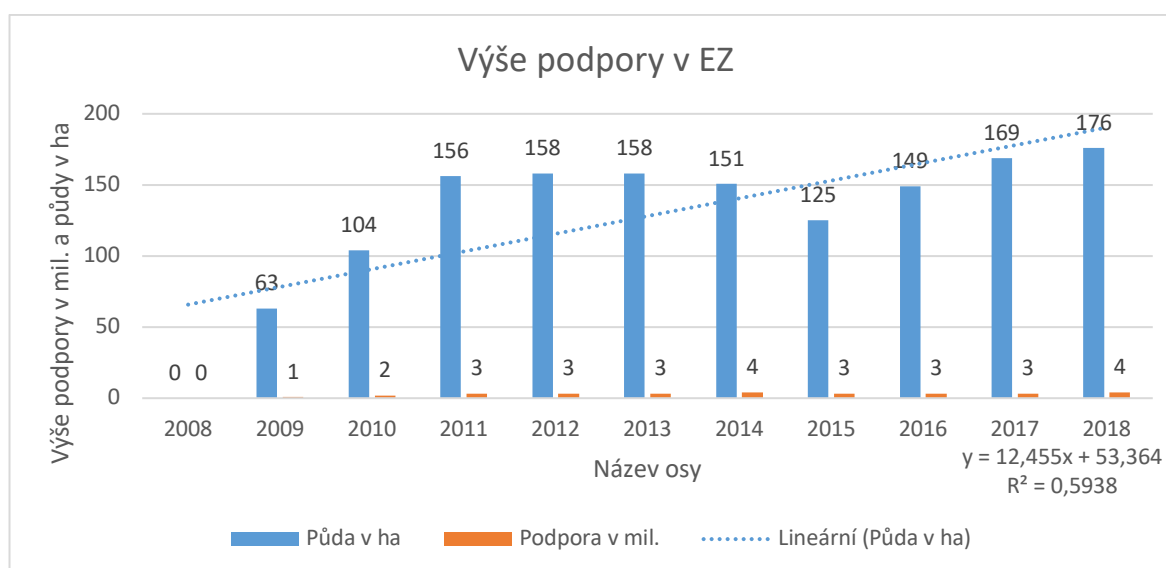
M 11 – Ekologické zemědělství – trvalá kultura vinice. Podporovány jsou plochy s minimálním počtem jedinců 1 800 ks/ha, každoročně musí být provedeno prosvětlení révy vinné a mechanická údržba meziřadí.

U obou opatření je opět podmínkou uzavření závazku na 5 let. Jedná se o podpory z prostředků EU (75 % nákladů) s kofinancováním ČR (25 % nákladů) (SZIF 2014).

Na základě získaných dat bylo ověřeno, zdali intenzita dotací v odvětví vinné révy je stabilní v přímé úměře k obhospodařované ploše v rámci integrované a ekologické produkce. Vyhodnocení bylo zpracováno pro údaje ČR, bez zohlednění dílčích pěstitelských oblastí.

Graf č. 7 – Výše dotací na obhospod. ploše v IPZ v podoblasti Slovácké
Zdroj: MZe a ÚKZÚZ, (vlastní zpracování)

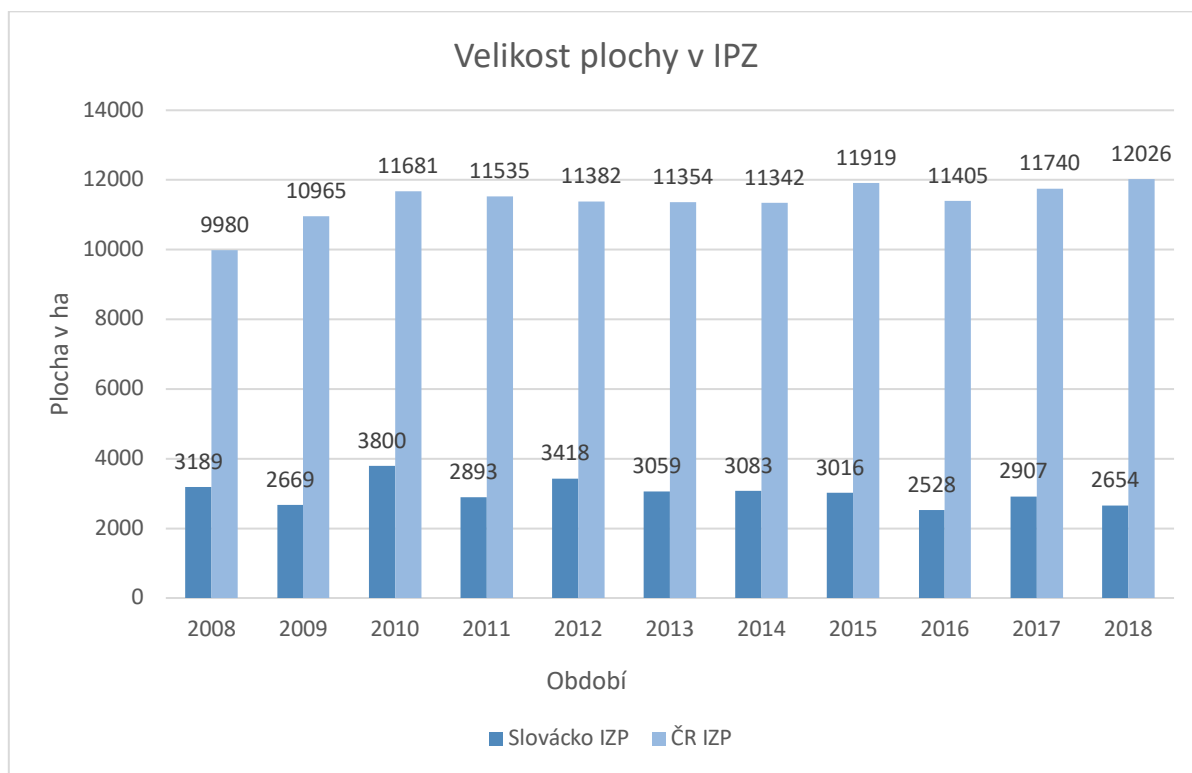

Graf č. 8 - Výše dotací na obhospod. ploše v EZ v podoblasti Slovácké
Zdroj: MZe a ÚKZÚZ, (vlastní zpracování)

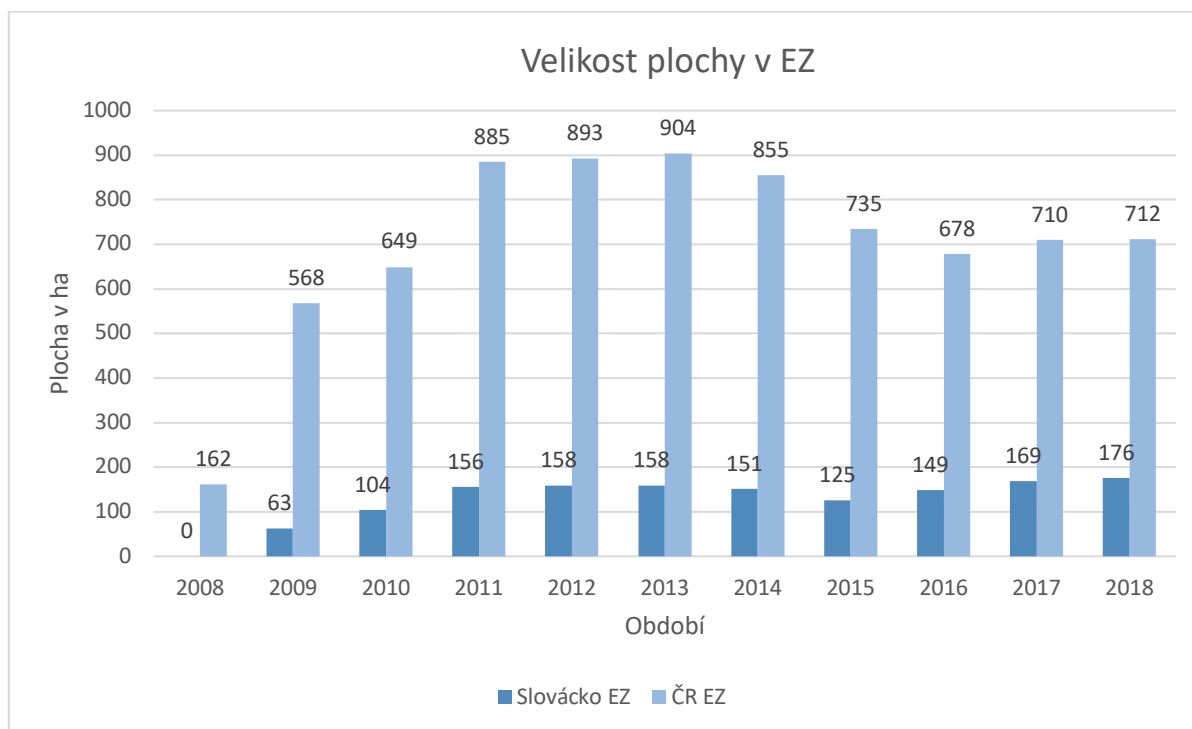
Taktéž graf č. 7 a č. 8 potvrdil, že intenzita dotací není stabilní v přímé úměře ani na ploše obhospodařované v integrovaném nebo ekologickém režimu. Sazba na jednotku plochy v integrovaném i ekologickém režimu, stejně jako sazba kterékoli jiné dotace poskytované ze zdrojů EU, se opět stanovuje na základě rozpočtu (EU) a příslušného kurzu CZK/EUR pro daný rok.

Na základě získaných dat bylo dále graficky znázorněno, jaká byla vyplacená, výše dotace na jednotku plochy v rámci IPZ a EZ. Všechna data byla stažena k období 2008-2018 a budou porovnávána s daty mezi vinařskou oblastí Slováckou a celou Českou republikou.

Obhospodařovaná plocha v IPZ i EZ v rámci ČR mírně narůstá. Ve vinařské podoblasti Slovácké obhospodařovaná půda v IPZ mírně klesá, ale narůstá v EZ viz. Graf č. 9 a č. 10, což může být způsobeno přechodem na ekologickou produkci nebo ukončením činnosti.

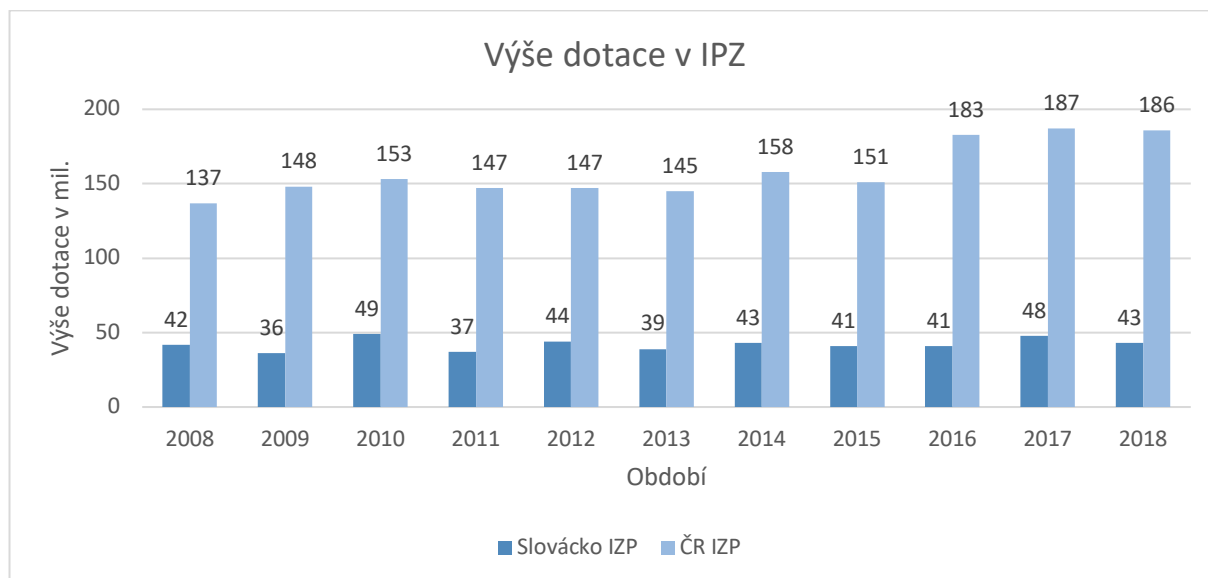

Graf č. 9 – Velikost obhospodařované plochy IPZ v ČR a v podoblasti Slovácké
Zdroj: MZe a ÚKZÚZ, (vlastní zpracování)

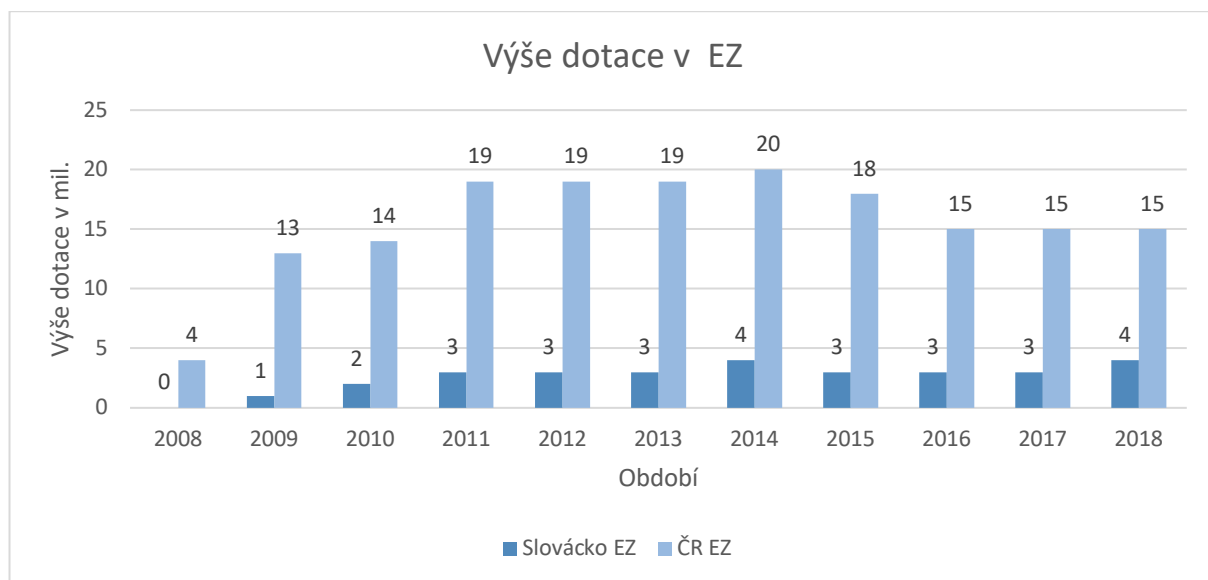

Graf č. 10 – Velikost obhospodařované plochy v EZ v ČR a v podoblasti Slovácké
Zdroj: MZe a ÚKZÚZ, (vlastní zpracování)

Graf č. 11 – Výše vyplacené dotace na IPZ v mil. v ČR a v podoblasti Slovácké
Zdroj: MZe a ÚKZÚZ, (vlastní zpracování)

Graf č. 12 – Výše vyplacené dotace na EZ
Zdroj: MZe a ÚKZÚZ, (vlastní zpracování)

Z dat zobrazených v Grafu č. 11 a č. 12 je patrné, že se během období 2008-2018 vyplatilo na plochu v IPZ a EZ celkem 1913 mil. Kč. 1742 mil. Kč bylo vyplaceno na obhospodařovanou plochu v IPZ a 171 mil. Kč bylo vyplaceno na obhospodařovanou plochu v EZ. To znamená, že se v průměru ročně vyplatí 174 mil. Kč. Na obhospodařovanou plochu v IPZ se vynaložilo 158 mil. Kč a na obhospodařovanou plochu v EZ se vynaložilo 16 mil. Kč. Vinařské podoblasti Slovácké bylo v tomto období vyplaceno celkem 492 mil. Kč, což činí 26 % z celkového rozpočtu. 463 mil. Kč bylo vyplaceno na obhospodařovanou plochu v IPZ a 29 mil. Kč na obhospodařovanou plochu v EZ. To znamená, že se vinařské podoblasti Slovácké ročně vyplatí 42 mil. Kč na obhospodařovanou plochu v IPZ a 3 mil. Kč na obhospodařovanou plochu v EZ.

Pro zajímavost uvádím rozdíly ve výši vyplacených podpor v Kč/ha v roce 2018.

Tabulka č. 10 - Srovnání poskytovaných podpor v roce 2018

Název	Výše podpor Kč/ha
SAPS	3 388,00 Kč
IP základní ochrana vinic	8 247,84 Kč
IP nadstavbová ochrana vinic	17 236,13 Kč
EZ	21 577,00 Kč
EZ v přechodném období	22 981,00 Kč

Zdroj: MZe 2019, vlastní zpracování

5.3 Kvalitativní metody: Hypotéza 3

K objasnění hypotézy H: 3 - Dotace nejsou jediným nástrojem ovlivňující pěstování a produkci vína byla zvolena metoda dotazníkového šetření a data poskytnutá MAS. Hlavním cílem bylo zjistit, jestli dotace vinaři i vinohradníci využívají a jaké jsou nejvyužívanější. První část je zaměřena na sociologii, strukturu vinic, pěstování a produkci produktů, druhá na dotace a marketink.

Otázka č. 1 – Kolik je vám let?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
20-30	1	3 %
31-40	8	21 %
41-50	11	31 %
51-60	9	25 %
60 a více	7	20 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě odpovědí můžeme říct, že nejvíce vinařů a vinohradníků je ve věku 41-50, což potvrzují také data z Českého statistického úřadu. Uvádí, že v okrese Uherské Hradiště, do které zkoumaná oblast spadá, je průměrný věk 43 let (ČSU 2020).

Otázka č. 2 – Vaše dosažené vzdělání?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Základní	0	0 %
Vyučen	5	14 %
Vyučen s maturitou	2	6 %
Střední škola	15	42 %
Vysoká škola	14	38 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědí vyplývá, že vinohradníci a vinaři, kteří se zabývají pěstováním révy vinné, jsou minimálně středoškolsky vzdělaní a své nabyté vědomosti přenášejí do pěstování i výroby, což se celkově odráží v následném produktu, který je výrazně kvalitnější, než býval v dobách nedávno minulých.

Otázka č. 3 – Jaká je rozloha vaší vinice?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Do 1 ha	12	33 %
1-2 ha	11	30 %
2-5 ha	8	22 %
Nad 5 ha	5	15 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědí vyplývá, že na Východním Slovácku je 33 % vinic do 1 ha, 30 % do 2 ha, 22 % do 5 ha a nad 5 ha má 15 % vinohradníků. Podle údajů získaných z Ministerstva zemědělství byla k 31. 12. 2019 rozloha vinic v České republice podle počtu pěstitelů do 1 ha 41 %, do 0,2 ha 32 %, do 0,5 ha 17 %, do 1 ha 4 %, do 5 ha 4 % a nad 5 ha 2 %.

Otázka č. 4 – Jaké je stáří vaší vinice?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Mladá výsadba do 5 let	3	8 %
Mladá vinice do 10 let	10	28 %
Stará vinice do 50 let	22	61 %
Stará vinice nad 50 let	1	3 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z analýzy vyplývá, že 61 % zaujímají vinice do 50 let, 28 % do 10 let, 8 % do 5 let a 3 % nad 50 let. Z údajů získaných z Ministerstva zemědělství věková struktura vinic v České republice k 31. 12. 2019 je 46 % vinice do 30 let, 26 % je vinic do 50 let, 14 % jsou výsadby od 4-10 let, 8 % do 4 let a 6 % vinice nad 50 let (MZe 2020).

Otázka č. 5 – Uvažujete o zvětšení obhospodařované plochy?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Ano	19	53 %
Ne	13	36 %
Nevím	4	11 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Je velice pozitivní zjištění, že o zvětšení svých vinic uvažuje 53 % respondentů, kteří odpověděli Ano, 36 % odpovědělo Ne a 11 % ještě není pevně rozhodnuto.

Otázka č. 6 – Vinnou révu pěstujete způsobem?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Konvenčním	13	36 %
Integrovaným	18	50 %
Ekologickým	5	14 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z analýzy vyplývá, že 36 % respondentů pěstuje vinnou révu způsobem konvenčním, 50 % způsobem integrovaným a 14 % způsobem ekologickým.

Otázka č. 7 – Vyrábíte také víno?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Ano	35	97 %
Ne	1	3 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědi vyplývá, že na Východní Moravě jsou vinohradníci zároveň i vinaři. 97 % dotázaných odpovědělo Ano a pouhé 3 % Ne.

Otázka č. 8 – Jste majitelem vinného sklípku?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Ano	35	97 %
Ne	1	3 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědi vyplývá, že většina vinařů na Východním Slovácku vlastní i vlastní vinný sklep 97 % odpovědí bylo kladných a 3 % záporné.

Otázka č. 9 – Uživí vás vinohrad a vinaření?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Ano – je mým jediným zaměstnáním	22	60 %
Ne – musím mít i jinou práci	7	20 %
je pouze mým koníčkem	7	20 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědi vyplývá, že pouhých 20 % má i jiné zaměstnání, 60 % se užívá vinařením a 20 % respondentů má vinaření pouze jako svého koníčka.

Otázka č. 10 – Využíváte některou z dotací? (Zde měli možnost vybrat více odpovědí)

Odpověď	Podíl v %
MAS	35 %
PGRLF	14 %
SAPS	16 %
Vinařský fond	13 %
Nevyužívám	22 %
Celkem	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z analýzy vyplývá, že 22 % dotázaných nepožaduje žádnou podporu, 35 % žádá podporu od MAS, 16 % využívá jednotnou platbu na plochu, 14 % u PGRLF a 13 % žádá podporu od Vinařského fondu.

Otázka č. 11 – Ovlivňují dotace vaše podnikání?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Ano	19	53 %
Ne	17	47 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z výsledku by se dalo konstatovat, že podpora napomáhá v podnikání 53 % dotázaných a 47 % je soběstačných.

Otázka č. 12 – Jakým způsobem dodáváte víno zákazníkům? (Zde měli možnost vybrat více odpovědí)

Odpověď	Podíl v %
Přes e-shop	22 %
Přes vinotéky	23 %
Přes kamenný obchod	7 %
Pouze osobní návštěvou ve sklípku	34 %
Dodáváním do restaurací	14 %
Celkem	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z analýzy vyplývá, že 34 % dává přednost osobnímu setkání ve sklípku, 23 % prodává své zboží přes vinotéky, 22 % přes e-shopy, 14 % dodává své zboží do restaurací a 7 % prodává přes obchodní řetězce.

Otázka č. 13 – Jakým způsobem propagujete své produkty? (Zde měli možnost vybrat více odpovědí)

Odpověď	Podíl v %
Na vinařských akcích	35 %
Na výstavách a veletrzích	29 %
V časopise	4 %
Na internetu	26 %
V médiích	6 %
Celkem	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Průzkum ukázal, že 34 % dotázaných propaguje své výrobky na vinařských akcích, 26 % na veletrzích a festivalech, 29 % přes internetové stránky, 5 % využívá reklamu v médiích a 3 % uveřejňuje své výrobky v časopisech.

Otázka č. 14 – Domníváte se, že je v České republice dostatečná propagace moravských vín?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Ano	12	33 %
Ne	24	67 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Pro moravské vinaře je propagace moravských vín stále nedostačená, 67 % odpovědí bylo záporných a pouze 33 % kladných.

Otázka č. 15 – Mají mladí lidé v dnešní době zájem o pěstování révy vinné?

Odpověď	Respondenti	Podíl v %
Ano	17	47 %
Ne	12	33 %
Pouze jako koníčka	7	20 %
Celkem	36	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazník není zakončen zrovna optimistickou odpovědí, i když 47 % dotázaných se domnívá, že mladí lidé vidí svoji budoucnost ve vinařském sektoru, 33 % se domnívá, že mladí lidé již o vinaření zájem nemají nebo ho budou provozovat pouze jako svého koníčka 20 %.

Vinaři a vinohradníci své projekty realizují také za pomoci dotací získaných ve spolupráci s Místními akčními skupinami. Ve vinařské podoblasti Slovácké mají sídlo tři MAS:

MAS Východní Slovácko – je zapsaný spolek, který vznikl v roce 2005 jako občanské sdružení. Do jeho územní působnosti patří katastry obcí Bánov, Březová, Bystřice pod Lopeníkem, Dolní Němčí, Horní Němčí, Korytná, Nivnice, Slavkov, Suchá Loz, Strání, Vlčnov a město Uherský

Brod. Činnost této skupiny a její dotační aktivity jsou poněkud odlišné od běžné praxe jiných evropských či národních dotačních fondů, ve kterých žadatelé požadují své žádosti o podporu na centrální administrativní pracoviště, kde se rozhoduje, zda bude dotace přidělena. Toto bývá označováno, jako přístup shora-dolů. Její činnost je od počátku založená na partnerství místních subjektů, kteří nejlépe znají své území, jeho potenciál a potřeby. V působení MAS se uplatňuje metoda LEADER, která se vyznačuje právě partnerstvím na různých úrovních a uplatňuje způsob zdola – nahoru, aby o potřebách regionu mohli rozhodovat jejich obyvatelé a subjekty v něm působící (MAS Východní Slovácko 2005).

MAS Kyjovské Slovácko v pohybu – jedná se o nezávislou organizaci pomáhající k všestrannému rozvoji regionu prostřednictvím spolupráce s místní samosprávou, podnikatelským sektorem a občany. Byla založena v dubnu 2002. Aktivity rozvíjí na Slovácku ve spádovém obvodu města Kyjov, odtud název Kyjovské Slovácko. Také oni pracují na principu LEADER (MAS Kyjovské Slovácko v pohybu 2002).

MAS Strážnicko – je tvořena nezávislým společenstvím neziskových organizací, soukromých podnikatelů a veřejné správy, které se podílí na rozvoji venkova. Díky principu rovnocenného partnerství a spolupráce zemědělců, podnikatelů, veřejných institucí a všech obyvatel území MAS, založeném na ověřeném principu LEADER, tak dochází k udržitelnému rozvoji venkova. Působí na území Strážnice, Vnorovy (a Liděřovice), Petrov, Sudoměřice, Radějov, Tvarožná Lhota, Kněždub, Hroznová Lhota, Tasov, Kozojídka a Žeraviny.

Data zasláná MAS byla vyhodnocena a rozdělena do tří základních skupin podle podporovaných projektů viz. Tabulka č. 11.

Tabulka č. 11 – Dotace poskytované MAS v období 2008-2018

Název	Počet projektů	Částka	Podíl v %
Kapitálová investice	39	13 014 686,00 Kč	82
Zemědělská technika	4	1 776 461,00 Kč	13
Propagační materiál	3	931 252,00 Kč	5
Celkem	46	15 722 399,00 Kč	100

Zdroj: vlastní zpracování

Analýza dat ukázala, že MAS obdržela v období 2008-2018 celkem 46 žádostí v celkové požadované výši 31 444 798,- Kč, vyplaceno v podpoře bylo 15 722 399,- Kč, což znamená 50 % požadovaných nákladů.

Jednalo se především o finance vynaložené na rekonstrukce, rozšíření nebo vybavení provozoven, nákup moderní technologie na zpracování vína. Nakoupené byly také traktory, osečkovače nebo vysokozdvizné vozíky do skladů. Propagace byla zastoupena nákupem velkoplošných stanů sloužících při degustaci vín na vinařských akcích.

5.3.1 Swot analýza

Swot analýza byla provedena na základě dotazníkového šetření. Jsou zde promítnuty vyvozené silné stránky, slabé stránky, příležitosti i hrozby plynoucí z odpovědí respondentů.

Tabulka č. 12 – Swot analýza

STRENGTHS (silné stránky) <ul style="list-style-type: none"> • Odborné vzdělání • Vlastní zpracování vína • Vlastní vinný sklípek • Integrovaná produkce	WEAKNESSES (slabé stránky) <ul style="list-style-type: none"> • Vyšší věk • Malá plocha vinice • Starší vinice • Prezentace výrobků
OPPORTUNITIES (příležitosti) <ul style="list-style-type: none"> • Zvětšení plochy vinic • Přejít na ekologickou produkci • Využití dotací • Nastupující mladá generace	THREATS (hrozby) <ul style="list-style-type: none"> • Snížení odbytu • Silná konkurence • Živelné pohromy • Vysoká cena produktu

Zdroj: Vlastní zpracování

6 Diskuze

Vinohradnický a vinařský sektor je podporován z národních finančních prostředků a prostřednictvím dotací Evropské unie. Účelem těchto dotací je zajistit vinohradníkům a vinařům schopnost konkurovat svými výrobky na domácím i zahraničním trhu, zlepšení jejich životní úrovně, ale především slouží ke zlepšení životního prostředí. Na základě získaných dat můžeme vyplacené dotace rozdělit do tří základních pilířů viz. Tabulka č. 13:

Tabulka č. 13 – Vyplacené dotace v letech 2008-2018

Pilíře	Vyplacená částka v mil.	Podíl v %
1. Pilíř – konkurenceschopnost	781	17
2. Pilíř – životaschopnost	1 884	41
3. Pilíř – životní prostředí	1 913	42
Celkem	4 578	100

Zdroj: MZE 2009-2019, vlastní zpracování

Nejvíce financí bylo v letech 2008-2018 vynaloženo na zlepšení životního prostředí cca 1 913 mil. Kč, druhá největší částka cca 1 884 mil. Kč byla vynaložena na zlepšení životní úrovně vinohradníků i vinařů a nejméně financí bylo vloženo do pilíře č. 1 na posílení konkurenceschopnosti.

Slovácká vinařská podoblast je jednou ze čtyř podoblastí jižní Moravy. Rozlohou vinic je druhá nejmenší po podoblasti znojemské viz. Tabulka č. 14, ale počtem obcí je uváděna jako největší vinařská podoblast jižní Moravy.

Tabulka č. 14 – podoblasti jižní Moravy

Podoblast	Počet obcí	Počet pěstitelů	Plocha vinic v ha
slovácká	118	7 852	4 413
velkopavlovická	70	6 700	4 872
znojemská	90	1 101	3 182
mikulovská	30	2 395	4 948

Zdroj: MZe 2019, vlastní zpracování

Statisticky vyjádřeno, na jednoho vinohradníka zde připadá pouze 0,56 ha půdy, což je pro mnohé, převážně malé vinohradníky limitující ke vztahu k určitým dotacím. Zejména dotace poskytované na jednotku obhospodařované plochy, kde je základním předpokladem dodržení minimální výměry, která činí v součtu všech půdních dílů nejméně 1 ha zemědělské půdy. Předmětné díly půdních bloků musí být vedeny na žadatele a uvedené v geografickém informačním systému LPIS. Dotace požadované na jednotku obhospodařované plochy v rámci agroenvironmentálního opatření je minimální výměra 0,5 ha vinic evidovaných v evidenci půdy LPIS, ale podopatření je realizováno na základě pětiletých závazků a za docela přísných agroenvironmentálních podmínek, což je také pro mnohé vinohradníky nedosažitelné. Přestože je vinařská podoblast Slovácká složena ze spousty malých vinohradníků a vinařů bylo ve sledovaném období 2008-2018 vyřízeno 1944 žádostí a vyplaceno cca 492 mil. Kč

na jednotku obhospodařované plochy v IPZ a EZ. Sazba na jednotku plochy byla stanovena MZe na základě rozpočtu (od EU) a příslušného kurzu CZK/EUR pro daný rok, proto její výše není stabilní, ale je závislá na směnném kurzu. Přímá úměra mezi ukazateli, kterými jsou výše dotace a uvedená výměra, nebyla zjištěna. Hypotéza H1: Intenzita dotací v odvětví vinné révy je stabilní, v přímé úměře k obhospodařované ploše byla **zamítnutá**. Dále byla stanovena hypotéza H2: Míra dotací na jednotku plochy je v korelaci k místnímu reliéfu. Kraus et al. (2005) ve svém díle uvádí, že vinná réva je teplomilná rostlina, která ke svému růstu potřebuje nejen světlo, teplo a vzduch ale také dobře zvolené stanoviště. Při výběru pozemku pro pěstování révy vinné je reliéf krajiny důležitým faktorem, který působí na stanovištní podmínky jednak svažností a jednak sklonem svahu ke světovým stranám. V závislosti na těchto dvou činitelích se mění oslunění pozemků i jejich mikroklima. Byly porovnávány dvě vinařské podoblasti Velkopavlovická a Slovácká. Na základě zasláných dat byly v programu MS Excel vytvořeny 2 proměnné (1 proměnná je podpora pro Slováckou podoblast a 2 proměnná podpora pro Velkopavlovickou podoblast) a 12 případů (data za období 2008-2018), hodnoty jsou uváděny v Kč/ha. Jelikož k porovnání byly dva soubory, v prvním kroku byl zvolen F – test o shodě dvou průměrů a ve druhém kroku dvouvýběrový t – test pro nezávislé vzorky. Hladina významnosti byla zvolena $\alpha = 0,05$. Test prokázal, že hodnota p je menší než hladina významnosti $\alpha = 0,05$. Z testu vyplývá, že mezi podporou pro Slováckou podoblast a podporou pro Velkopavlovickou podoblast je statisticky významný rozdíl. Tímto testem jsme si potvrdili, že míra dotací je v korelaci k místnímu reliéfu a hypotéza H:2 tak byla **prokázána**.

Odborné studie Huglina (1978), Jonese (2012) nebo Scholtze (2006) poukazují na globální oteplování a rychlejší dozrávání révy vinné, je proto možné, že v budoucnu se bude réva vinná pěstovat i ve vyšších nadmořských výškách, což by bylo pro Slováckou oblast přínosné. Také skladba odrůd bude zřejmě jiná. Teplejší počasí bude přát hlavně modrým odrůdám. Již Kraus et al. (2008) v kapitole o odrůdách naznačuje, že bílé odrůdy Ryzlink rýnský, Müller – Thurgau, Veltlínské zelené se vyskytují na daleko menší ploše, a naopak se zvětšují plochy s odrůdami Frankovka, Modrý Portugal nebo Rulandské modré. K podobným závěrům došli ve svém pozorování také Chládková et al. (2012), kteří uvádějí, že se vinohradníci snaží přizpůsobit nabídce trhu, ale jak uvádí Tonietto a Carbonneau (2004) v chladných helietermických podmínkách, kam ČR patří, se daří pouze bílým odrůdám, takže hlavním důvodem k přechodu k modrým odrůdám bude změna klimatu, která umožňuje pěstování těchto odrůd i v našich chladnějších podmínkách.

K ověření hypotézy H:3 Dotace nejsou jediným nástrojem ovlivňující pěstování a produkci vína bylo použito dotazníkové řešení. Na základě dotazníkového šetření bylo vyhodnoceno, že vinařská podoblast Slovácká se skládá z převážně malých vinařů, středního věku a středoškolského vzdělání. Vinnou révu pěstují způsobem integrované nebo ekologické produkce na malých vinicích převážně starých do 50 let. Hrozny si také sami zpracují a víno následně prodají ve svých vinných sklípčích nebo na vinařských slavnostech. Mnozí své produkty dodávají do obchodních řetězců, vináren, vinoték, restaurací a hospod. Takřka polovina respondentů potvrdila, že dotace využívá na jednotnou platbu na plochu. Finance na rekonstrukci, zvětšování nebo modernizování vinného sklepa, na nákup vinařské technologie, výstavbu a rekonstrukci vinic nebo propagaci svých výrobků jim poskytuje spolupráce s MAS.

Z financí poskytnutých MAS, vznikl na Slovácku regionální produkt Hroznová šťáva viz. obrázek č. 8 a zároveň vznikly nová pracovní místa.

Obrázek č. 8 – Regionální produkt Hroznová šťáva
Zdroj: regionalniproduct.cz

MAS také poskytla dotace na zpracování projektové dokumentace ke vzniku vinařského muzea v Miloticích. Cílem projektu je ukázat lidem historii vinařství, jak procházela Miloticemi, jaké byly nejstarší postupy, jak se modernizovaly nástroje a vytvořit pro neoborníky přesný obraz, jak víno vzniká, a že vinařství není jenom o veselí a pití vína, ale celoroční práci, kumštu, lásce k tomu, co člověk dělá. Také na základě toho projektu vznikly nová pracovní místa.

Pro většinu vinohradníků a vinařů je však jediným a důležitým nástrojem podpory spotřebitel a jejich vinný sklep.

V roce 1912 Josef Klvaňa napsal o sklepních areálech:“ Přechasto bývá bůd tolik, že tvoří jaksí zvláštní osadu „osadu mrtvých“. Většinou totiž kolem bůd vesnických nebývalo človíčka, leda o vinobraní bylo živěji. Ale tu a tam v neděli často i v zimě (tu také ve všední den) šouraly se podivné postavy k bůdám a mizely v nich. To byli hospodáři, kteří šli prohlídnout víno“.

Po první světové válce se můžeme dočíst v obecních kronikách, že sklepy jsou místem čilého, politického a kulturního života. Například známý vracovský Parlament dostal své jméno právě podle častého třibení politických názorů. Vracovské sklepy bývaly jakousi druhou radnicí i kolbištěm debat politických a hospodářských, na nichž nemívali jen podíl muži, nýbrž i jejich ženy (Hurt 1969).

Matuszková (2012) ve svém článku uvádí, že dnes již vinaře nereprezentuje pouze kvalita vína, ale také úprava interiéru a exteriéru vinného sklepa. Tato reprezentační funkce posílila na přelomu 20. a 21. století s vinařskou turistikou. Carlsen a Charters (2006) definují vinařskou turistiku, jako turistiku, kdy návštěva vinic, vinařství, vinařského festivalu, vinařské slavnosti,

ochutnávání vín nebo poznání vinařské oblasti jsou hlavní motivací k pobytu. Vinařskou turistiku také vyzdvihuje Flamik (2012) ve své práci: „Oblibu vína nejen u nás, ale také Evropě zvyšuje vinařská turistika a speciální programy zaměřené na poznávání vinařských oblastí a odrůdových vín s originálním a zaručeným původem. Nejlépe chutná víno ve sklepě u cimbálové muziky, a proto tento folklór vyžadujeme i dnes.

Přínosy vinařské turistiky:

- Využití sklepních areálů
- Zvýšení příjmů vinařů i obce
- Vytváří pracovní příležitosti
- Oživení folklóru a jiných tradic v obci
- Podpora regionální potravin
- Udržování gastronomických zvyklostí

Hypotéza H:3 Dotace nejsou jediným nástrojem ovlivňující pěstování a produkci vína byla **prokázána**. Pěstování a produkci vína ovlivňují kromě dotací také vinařská turistika, sklepní areály a hlavně spotřebitelé. Bez spotřebitelů by pěstování i produkce postrádala smysl. Je však nutné podotknout, že v dnešních dnech je vinařská turistika značně utlumena vládními nařízeními a nouzovým stavem. Také uzavřením hotelů, restaurací a hospod vinaři ztratili část svého odbytu.

Snad tato doba neodradí vinohradníky a vinaře od podnikání a budeme se i nadále setkávat ve sklípcích u cimbálu se skleničkou vína a specialit od místních farmářů.

7 Závěr

Slovácká vinařská podoblast je jednou ze čtyř podoblastí jižní Moravy. Tato nová vinařská podoblast vznikla v roce 2004 v souvislosti s novým uspořádáním vinařských oblastí, které přinesl vinařský zákon č. 324/2004 Sb., o vinařství a vinohradnictví a jeho prováděcí vyhláška č. 324/2004 Sb., kterou se stanoví seznam vinařských podoblastí, vinařských obcí a viničních tratí, včetně jejich územního vymezení. Vinařská podoblast Slovácká je spojena z původních oblastí mutěnická, strážnická, kyjovská, bzenecká, uhersko-hradištská a Podluží. Nachází se na jihovýchodním cípu Moravy a má velmi rozmanité přírodní podmínky. Klimatická různorodost je dána členitostí terénu, které lze rozdělit na teplejší nížinnou část a chladnější část Bílých Karpat. Také odrůdová skladba je zde bohatá, daří se tady jak bílým odrůdám např. Muškátu moravskému, Müller – Thurgau, Veltlínskému zelenému, Ryzlinku rýnskému, tak i odrůdám modrým jakými jsou Frankovka, Modrý Portugal nebo Cabernet Moravia, který byl společně s Muškátem moravským vyšlechtěn v této oblasti. Rozmanitost půdního složení nabízí mnohočetné spektrum buketních látek, tedy unikátních chutí vín, která jsou zde produkována.

Reliéf krajiny tady ovlivňuje nejen rozložení vinic, které jsou rozptýlené po kraji a houstnou až kolem Kyjova, ale také míru dotací. Plochy vinic jsou zde daleko menší než v okolních vinařských oblastech, o čemž svědčí i vyplacené dotace, které nám potvrdily hypotézu H2: míra dotací je v korelaci k místnímu reliéfu.

Po vstupu do EU je velkou příležitostí využívání finančních prostředků také z evropských fondů nejen z národních dotací. Jednotlivá vinařství využívají především dotace na jednotku plochy SAPS, jejíž hlavním cílem je zabezpečit nejen vinohradníky, ale všechny zemědělce stabilnějšími příjmy. SAPS umožňuje zemědělcům se samostatně rozhodnout, jakou plodinu budou pěstovat, přičemž jim je zaručena stejná výše podpory. Sazba SAPS stejně jako sazba kterékoli jiné dotace poskytované ze zdrojů EU se stanovuje na základě rozpočtu (od EU) a příslušného kurzu CZK/EUR pro daný rok. Z tohoto důvodu byla hypotéza (H1: Intenzita dotací v odvětví vinné révy je stabilní v přímé úměře k obhospodařované ploše) zamítnutá. Dotace vinohradníci a vinaři využívají především na nákup moderní vinařské technologie, výstavbu a rekonstrukci vinic i vinných sklípků a na propagaci. Finanční podporu vinařský sektor čerpá nejen od státu nebo z evropských fondů, ale také od MAS, což nám potvrdilo hypotézu H3: Dotace nejsou jediným nástrojem ovlivňující pěstování a produkci vína. Malí vinohradníci a vinaři obhospodařující plochu menší než 0,5 ha, dotace využívat nemohou a jsou zcela závislí na podporu od MAS nebo z vinařské turistiky. Zde doporučuji, aby v budoucnu ČR přehodnotila tento stav a poskytovala dotace vinohradníkům s rozlohou min 0,3 ha, což Nařízení EU umožňuje (0,3 ha je limitem ve střední a východní Evropě, 1 ha je limitem v Evropě západní).

Malebná krajina, venkovský ráz sídel, množství památek, a především místní tradice spojené s vínem činí ze Slovácka nezaměnitelný region, který je zároveň zdrojem ekonomického i sociálního rozvoje. Byla zde za pomoci dotací vybudována síť cyklostezek, která má velký význam pro rozvoj vinařské turistiky v této oblasti. Poskytuje nejen nezapomenutelný zážitek turistům, ale poskytla i nová pracovní místa místním obyvatelům. Vybuďovaly se nové penziony s půjčovnami jízdních kol, mnozí vinaři nad svými vinnými sklepy přistavěli ubytovací zařízení.

Nelze přesně říct, zda turisté na Slovácko jezdí více za historickými památkami, nebo vínem, avšak spojení s vínem je zde patrné na každém kroku. V mnoha historických prostorech jsou umístěny vinárny i vinotéky, v areálu zámku jsou muzea vinařství. Právě kombinace vína, památek a folklóru dělá kraj turisticky velmi atraktivní.

Na základě výše popsaných skutečností byly cíle, které si tato práce na začátku stanovila splněny. Bylo prokázáno, že produkce vína za pomoci dotací napomáhá v rozvoji obce i místních obyvatel.

8 Literatura

- Alonso A D. 2011. Muscadine-wines, Wineries and the Hospitality Industry an Exploratory Study of Relationships. *British Food Journal*. 113: 338-352.
- Andersson A, Hojgard S, Rabinovicz E. 2017. Evaluation of results and adaptation of EU Rural Development Programmes. *Land use Policy* 67: 298-314.
- Basler P, Scherz R. 2011. *PIWI – Rebsorten*. Stutz Druck, Wädensvil.
- Brender J A, Spencer B J. 1985. Export subsidies and international market share rivalry. *Journal of International Economics*. Volume 18:83-100.
- Bruwer J, Alant K. 2009. The hedonic nature of wine tourism consumption: an experiential view. *International Journal of Wine Business Research*. DOI: 10.1108/17511060910985962. Available from <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/17511060910985962/full/html> (accessed March 2021).
- Buchholz J. 2017. Soil biota in vineyards are more influenced by plants and soil quality than by tillage intensity or the surrounding landscape. *Scientific Reports* 7: 174-185
- Bureš P. 2013. *Elektronická mapa Slovákka*. Diplomová práce. Brno.
- Carbonneau A, Deloire A, Jaillard B. 2007. *La Vigne: Physiologie, Terroir, Culture*. Dunod Paris.
- Carlsen J, Charters S. 2006. *Global Wine Tourism: Research, Management and Marketing*. London: CAB International.
- Doležal P. 2001. *Lexikon moravského vinařství: historie a současnost pěstování vinné révy na Moravě*. Nový Bydžov: Petr + Iva.
- Dudák V. 2011. *Putování vinařským krajem: průvodce Moravskou vinařskou oblastí*. Praha: Práh.
- Eliášek J. 2014. *Jižní Morava: kraj památek a vinic*. MCU. Český Krumlov.
- El-Titi A. 1992. Integrated Farming: an Ecological Farming Approach in European Agriculture. *Outlook on Agriculture* 21:33-39.
- Eistreich S. K. 2006. *Wine: from Neolithic times to the 21st century*. Algora Pub. New York.
- EMBRAPA. 2008. *Methodology of the Geoviticulture MCC System*. Embrapa. Brazil: Brazilian Agricultural Research Corporation – Embrapa. Available from: <http://www.cnpv.embrapa.br/tecnologias/ccm/met.en.html> (accessed March 2021).
- European Commission. 2015. *Country files: Czech republic*. European Commission. Available from https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/countryfiles/cz_en (accessed January 25, 2021).

ES. Nařízení rady (ES) č. 510/2006 ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin. In: Úřední věstník Evropské unie. 2006, č. L 93, s. 12-25. Available from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R0510&qid=1397323699860&from=CS> (accessed March 2021).

ES. 2012. Smlouvy o fungování EU. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI> (accessed March 2021).

Ferron P, Deguine J. 2009. Crop protection, biological control, habitat management and integrated farming. Page 461 in: Lichtfouse, E. et al., editors. Sustainable Agriculture. Springer Science Business Media, Dordrecht, Heidelberg.

Flamik J. 2012. Jižní Morava – příběh vinařského regionu. Partnerství. Brno.
Hall C, Sharples L. 2000. Wine Tourism Around the World. Burlington: Elsevier Butterworth – Heinemann.

Hall C, Sharples L. 2000. Wine Tourism Around the World. Burlington: Elsevier Butterworth – Heinemann.

Hauf J. 1998. Nový Brevíř o víně. Praha: Vydavatelství Svěpomoc.

Huglin P, Schneider C. 1998. Biologie et écologie de la vigne. Lavoisier. Paris.

Huglin P. 1978. Nouveau mode d'évaluation des possibilités héliothermiques d'un milieu viticole. Comptes Rendus de l'Académie d'Agriculture de France r. 64: 1117-1126.

Chládková H, Tomšík P, Sedlo J. 2012. Changes of the varietal structure of vineyards in the Czech Republic. Agricultural Economics / Zemedelska Ekonomika 58: 557-565.

Irimia L, Patriche C V, Quénot H. 2013. Viticultural Zoning: A comparative Study Regarding the Accuracy of Different Approaches in Vineyards Climate Suitability Assessment. Cercetări Agronomice în Moldova č. 3: 95-106.

Johnson H, Robinson J. 2013. The world atlas of wine. Praha: Fortuna Print.

Jones G V, Davis R E. 2000. Climate Influences on Grapevine Phenology, Grape Composition, and Wine Production and Quality for Bordeaux, France. American Journal of Enology and Viticulture č. 3: 249-261.

Jones G V. 2003. Climate and Terroir: Impacts of Climate Variability and Change on Wine. In: Macqueen, R.W., Meinert, L.D., Fine Wine and Terroir – The Geoscience Perspective, Geoscience Canada Reprint Series Number 9, Geological Association of Canada, St. John's, Newfoundland. Available from: http://www.sou.edu/assets/envirostudies/gjones_docs/GJones%20Climate%20Change%20Geoscience%20Canada.pdf (accessed March 2021).

Jones G, Moriondo M, Bois B, Hall A, Duff A. 2009. Analysis of the spatial climate structure in viticulture regions worldwide. Bulletin de l'Organisation Internationale de la Vigne et du Vin č. 82: 507–518.

Jones G V. 2012. Climate, grapes, and wine: structure and suitability. In: A changing climate. Acta Hort. DOI: 10.17660/ActaHortic.2012.931.1 Available from: <http://dx.doi.org/10.17660/ActaHortic.2012.931.1>(accessed March 2021).

Joosse S. 2015. The making and Re-making of a Regional Product: The case of Zeeland Madder. Journal of the European Society for Rural Sociology. Available from: <https://doi.org/10.1111/soru.12076>(accessed March 2021).

Klapka P, Tonev P. 2008. Regiony a regionalizace. Plzeň. Vydavatelství Aleš Čeněk.

Klimatické změny. 2016 Klimatické změny.cz. Available from:<https://www.klimatickazmena.cz/cs/> (accessed March 2021).

Kraus V, Kuttelvašer Z, Vurm B. 1997. Encyklopedie českého a moravského vína. Praha.

Kraus V, Foffová Z, Vurm B, Krausová D. 2005. Encyklopedie českého a moravského vína 1. díl. Praga: Mystica.

Kraus V, Foffová Z, Vurm B. 2008. Encyklopedie českého a moravského vína 2. díl. Praga: Mystica.

Kraus V, Hubáček V, Ackerman P. 2004. Rukověť vinaře. Nakladatelství Brázda s.r.o. Praha.

Krejčí T, Klusáček P, Konečný O, Ruda A. 2010. Regionální rozvoj - teorie, aplikace, regionalizace. Brno: Mendelova univerzita v Brně.

Kuttelvašer Z. 2003. Abeceda vína. Praha: Radix.

Linhart P, Suk M, Válek V. 2007. Weinatlas des Gebietes der Tschechischen Republic. Praha: Dolin.

Mačuda J. 2009. Víno a vinařství v českých zemích ve středověku a raném novověku. Sborník příspěvků z konference konané v Mělníce 2. - 4. dubna 2008. Mělník: Regionální muzeum Mělník.

Malinovský J, Sucháček J. 2006. Big English – Czech dictionary of regional development and the EU regional policy. Ostrava: VŠB

Matějek Z. 1984. Moravské vinice a třicetiletá válka. Praha: Academia.

Matuszková J. 2012. Proměny sklepních areálů. Od užitku k prezentaci. Vinařovo slovo zní. Regionální muzeum Mělník.

MAS Stážnicko. 2021. Dotace. MAS Stážnicko. Available from: www.straznicko-mas.cz (accessed March 2021).

MAS Kyjovské Slovácko. 2021. Katalog dotací. Available from: <https://www.kyjovske-slovacko.com/cs/zrealizovane-projekty> (accessed March 2021).

MAS Východní Slovácko. 2005. Available from: <https://www.masvychodnislovacko.cz/> (accessed March 2021).

Meloni G, Swinnen J. 2012. The Political Economy of European Wine Regulations. LICOS Discussion Paper Series. Discussion Paper 320/2012. Available from: <https://www.econ.kuleuven.be/licos/publications/dp/dp320.pdf> (accessed March 2021)

Michlovský M. 2014. Příprava bílých vín. Rakvice: Vinselekt.

Ministerstvo zemědělství. 2009-2019. Situační a výhledová zpráva réva vinná a víno. Praha: Ministerstvo zemědělství.

Ministerstvo životního prostředí. 2015. Komplexní studie dopadů, zranitelnosti a zdrojů rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR. Available from: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/studie_dopadu_zmena_klimatu/\\$FILE/OEOKKomplexni_studie_dopady_klima-20151201.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/studie_dopadu_zmena_klimatu/$FILE/OEOKKomplexni_studie_dopady_klima-20151201.pdf) (accessed March 2021).

Moravské vinařské stezky. 2013. Na kole kolem památek a vína. Available from: <https://www.vinarske.stezky.cz/> (accessed March 2021).

Obůrková E. 2013. Kam za vínem. CPress. Brno.

Pavloušek P. 2011. Pěstování révy vinné: moderní pěstování. Praha: Grada.

Pavloušek P, Burešová P. 2015. Vše co byste měli vědět o víně. Praha: Grada Publishing, a.s.

Plocher T, Parke B. 2009. Northern Winework: Growing Grapes and Making Wine in Cold Climates. Eau Claire Printing.

Pilný J. 2007. Veřejné finance. Univerzita Pardubice. Pardubice.

Půček M. 2002. Vinařské rekapitulování na počátku roku 2002. Vinařský obzor č. 1: 5.

Robinson J, Harding J, Vouillamoz J. 2012. Wine grapes: a complete guide to 1,368 vine varieties, including their origins and flavours 1st U.S. ed. New York: Ecco. Available from: <http://www.jancisrobinson.com/learn/grape-varieties> (accessed March 2021).

Schultze R. 2006. Einfluss der Klimaveränderung auf die phänologische Entwicklung der Rebe sowie die Säurestruktur der Trauben. Klimawandel und Klimafolgen in Hessen. Available from: <http://www.hlug.de/klimawandel/inklim/dokumente/fachtagung/schultz> (accessed March 2021).

Sedlo J. 2002. Ohlédnutí za vinařstvím v ČR v posledních letech. Vinařský obzor č. 1:5.

Seguin B, Garcia C. 2005 I. Climate warming: consequences for viticulture and the notion of 'terroirs' in europe. Acta Hort. DOI: 10.17660/ActaHortic.2005.689.3. Available from: <http://dx.doi.org/10.17660/ActaHortic.2005.689.3> (accessed March 2021).

Stavrinoudis T A, Tsartas P, Chatzidakis G. 2012. Study of the Major Supply Factors and Business Choices Affecting the Growth Rate of Wine Tourism in Greece. *Current Issues in Tourism*.

Státní zemědělský intervenční fond. 2014. SAPS – přímé platby. Available from: <https://www.szif.cz/cs/saps> (accessed March 2021).

Thach L, Nowak L, Olsen J E. 2007. Wine for My Generation: Exploring How US Wine Consumers are Socialized to Wine. *Journal of Wine Research*. DOI: 10.1080/09571260701526816. ISSN: 0957-1264. Available from: <<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09571260701526816>>(accessed March 2021).

Tonietto J, Carbonneau A. 2004. A multicriteria climatic classification system for grape-growing regions worldwide. *Agricultural and Forest Meteorology* č. 1-2: 81-97.

Tonietto J. 1999. Les macroclimats viticoles mondiaux et l'influence du mésoclimat sur la typicité de la Syrah et du Muscat de Hambourg dans le sud de la France: méthodologie de caractérisation. *Doktorská disertační práce, Agronomická národní škola, Montpellier*.

Tradiční výrobek. 2021. Slováký regionální produkt. Available from: <https://www.tradicnivyrobek.cz/> (accessed March 2021).

Vanek G a kol. 1996. *Vinič 2 – ochrana. Příroda*. Bratislava.

Vecheta V. 2016. *Moravské vinařské stezky*. CPress. Brno.

Vína z Moravy vína z Čech. 2021. Odrůdy vín. Available from: [https:// wineofczechrepublic.cz /cs](https://wineofczechrepublic.cz/cs) (accessed March 2021).

Weinstrase. 2010. Der Valtiner. Available from: http://www.weinviertel.at/de/?tt=WEINV_R46&id=105484&q=Der%20Veltliner (accessed March 2021).

Wine Business. 2011. Trends in Wine Tourism. Available from: Trends in Wine Tourism (winebusiness.com) Trends in Wine Tourism (winebusiness.com) (accessed March 2021).

Zákony pro lidi. 2021. Novely zákona. Available from: <https://www.zakonyprolidi.cz/hledani?text=vina%C5%99sk%C3%BD%20z%C3%A1kon> (accessed March 2021).

9 Příloha

Další důležité ukazatelé při pěstování révy vinné

Světlo

Dalším důležitým faktorem pro révu vinnou je světlo. Nedostatečně osvětlené keře málo plodí. Odborná literatura uvádí se, že intenzita světla na daném stanovišti měřená v joulech na cm² během měsíců května, června i července je přímo úměrná počtu založených květenství v očkách keřů vinné révy. Dobrým ukazatelem při hodnocení intenzity oslunění je tání jarního sněhu. Sníh vlivem jarních slunečních paprsků rychleji odtává na teplejších místech a v nižších nadmořských výškách.

Vodní srážky

Za optimální se považuje v severních vinařských oblastech 600-800 mm vodních srážek za rok. K udržení alespoň sporého růstu je nutné minimálně 300 mm srážek za rok. Pro růstový režim révy vinné jsou důležité tři období zvýšené spotřeby vody. První období je zjara před rašením oček. Druhé je po odkvětu v období nasazování bobulí. Třetím obdobím je před zaměkáním bobulí, kdy je přísun vody potřebný k nalévání bobulí. Důležitá je i forma srážkové vody, obzvláště tvorba rosy, která v létě zvyšuje riziko napadení houbovými chorobami, naopak na podzim působí příznivě na tvorbu aromatických látek ve zrajících bobulích a na odbourávání kyselin v nich obsažených. Chladné noci a ranní mlhy zlepšují asimilaci a odvádění cukrů do hroznů.

Vzdušné proudy

Teplotní poměry na stanovištích výrazně ovlivňují vzdušné proudy. Při severozápadním proudění mohou být ochlazující a je zapotřebí vinice proti nim chránit. Chladné větry způsobují obzvláště v době kvetení opad kvítků. Naopak oteplující vzdušné proudy přicházející v době zrání bobulí urychlují jeho zrání a snižují nebezpečí šíření plísně šedé. Velmi nebezpečné pro vinice jsou vzdušné proudy nesoucí exhaláty z průmyslových podniků nebo výpary herbicidních látek užívaných k ošetření obilovin. Nejnáchylnější odrůdou na tyto výpary je Veltlínské zelené, Tramín nebo Neuburské, proto se pěstování obilovin nedoporučuje v blízkosti viničních tratí.

Nadmořská výška

Kraus (2005) uvádí, že v závislosti na zeměpisné šířce daného místa, omezuje pěstování vinné révy nadmořská výška. Při zvýšení o 100 metrů nadmořské výšky poklesne průměrná cukernatost hroznů asi o 1-1,5 kg cukru na 100 litrů moštu. Současně se zvýší obsah kyselin o 1 g na litr moštu. Se stoupající nadmořskou výškou se zpožďují jednotlivé fáze vegetačního cyklu, který se tak prodlužuje. Doporučuje se pěstovat vinnou révu v nižších nadmořských výškách, ale nesmějí to být mrazové kotliny. V závislosti na reliéfu krajiny se u nás dají využívat vhodně položené pozemky do nadmořské výšky 250-300 metrů.

Reliéf krajiny

Při výběru pozemku pro pěstování révy vinné je reliéf krajiny důležitým faktorem, který působí na stanovištní podmínky jednak svažitostí a jednak sklonem svahu ke světovým stranám. V závislosti na těchto dvou činitelích se mění oslunění pozemků i jejich mikroklima. Nejpriznivější podmínky jsou na jižních svazích, pak následují jihozápadní, jihovýchodní, západní a východní. Stejně studené jsou svahy severozápadní i severovýchodní a nejstudnější jsou svahy severní. Na jižních svazích jsou půdy chudší, sušší a bývají na nich sklizně nižší, ale zato s vyšší cukernatostí hroznů. Hodí se zde odrůdy, které jsou méně náročné na vláhu např. Frankovka nebo Ryzlink rýnský. Západní svahy mívají půdy lehčí a sklizně hroznů jsou na nich vyšší. Zvyšuje se zde však nebezpečí napadení houbovými chorobami, protože orosení hroznů i listů trvá delší dobu. Jsou vhodné pro odrůdy náročné na hluboké půdy jako je Müller – Thurgau, Dornfelder. Na východních svazích se zase vyskytují často jarní mrazíky a teploty se zde střídají. Vhodnými odrůdami těchto poloh jsou Neuburské nebo Sylvánské zelené.

Druhy půd

Vinná réva není náročná na půdní druh a dá se pěstovat téměř všude, kde je dostatečné provzdušnění půdy, přiměřená vlhkost a dostatek minerálních živin.

Kamenité půdy – pro růst kořenů mají příznivý tepelný i vzdušný režim. Vodní režim je u kamenitých půd velmi proměnlivý. Nachází – li se pod kamenitou naplaveninou jílovité částičky, zlepšují se vodní poměry a tyto půdy jsou vhodné pro velice kvalitní vína. Některé kamenité půdy rychle zvětrávají, tím se uvolňují různé minerální látky do půdního roztoku, což ovlivňuje obsah extraktivních látek ve víně. Většinou se jedná o vápence (Chardonnay), čedič a porfyr (modré odrůdy), břidlice (Ryzlink rýnský), které příznivě ovlivňují jakost vína. Na kamenitých půdách se voda rychle vsakuje a nehrozí na nich eroze.

Štěrkovité půdy – mají podobné vlastnosti jako kamenité. Vznikly buď zvětráváním přímo na místě, nebo byly naplaveny s různým obsahem jílovitých částic. Na štěrkovitých půdách se daří převážně modrým odrůdám, jako jsou Frankovka nebo Svatovavřínecké. Na štěrkovitých půdách s větší příměsí jílu se daří odrůdám bílým.

Písčité půdy – jsou vhodné pro pěstování stolních odrůd, jejichž hrozny brzy zrají, málo hnijí a dobře se vybarvují např. Rulandské šedé nebo Savignon. Lepší jakosti vín na písčitých půdách však dosahují modré odrůdy Modrý Portugal, Merlot, Cabernet Moravia. Doporučuje se písčité půdy v menších dávkách, ale častěji přihnojovat a efektivní je i zavlažování.

Hlinité a jílovité půdy – mají obrovskou vodní jímavost, malou propustnost, jsou soudržné, slabě se provzdušňují a pomaleji prohřívají. Pěstují se na nich velmi plodné odrůdy, které vyžadují rovnoměrný příjem vody a živin během celého vegetačního období a jednak odrůdy dodávající vína aromatická a kořenitá jakými jsou Tramín, Pálava, Muškát Ottonel.

Někdy se za významný stanovištní faktor považuje i barva půdy. V oblasti s bohatším slunečním svitem se doporučuje vysazovat na světlé půdy bílé odrůdy a na tmavé půdy odrůdy

modré. Světlé půdy odrážejí více slunečních paprsků. Hrozny bílých odrůd se přímým slunečním osvitom zahřívají pomaleji nežli hrozny modré. Nad světlou půdou, která odráží sluneční paprsky, se hrozny bílých odrůd zahřívají rychleji a tím se dosáhne vyšší jakosti. Tmavá půda pohltí více slunečního záření a rychleji se zahřeje. Akumulované teplo pak v noci vyzařuje do přízemní vrstvy ovzduší, což je zase přínosné pro modré odrůdy, které jsou náročnější na teplotní režim (Kraus et al. 2005).